

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

IV. évfolyam 9. szám, 2009. szeptember

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Ferenczi Éva Mária: Patkolt tojások

Tartalom:

- 3. o.: Nyárutó;** (Ketykó István verse)
4.-6. o.: Ballada a kékről; Röpülj, rigóm, röpülj!; (Pongrácz Ágnes versei)
8.-10. o.: A mosogatófiú; (Kő-Szabó Imre írása)
12.-14. o.: Mezei tanulmányok; (Kovács T. István írása)
16. o.: Énatyám; (Móritz Mátyás verse)
18.-25. o.: Debercsény történetéhez; Dejtár történetéhez; (Végh József helytörténeti írásai)
26.-29. o.: Esett; Örökjáték; (Magdás Emőke írásai)
30. o.: Sodródó felhők; (Maglódi Imre verse)
32.-34. o.: Stílusgyakorlatok Petőfi versére; (Karaffa Gyula versei)
36. o.: A vándor; (Csapó Lajos verse)
37. o.: Félcédulám 2.; (Kontra Marika Szvita verse)
38.-39. o.: Születésnapomra; Elesett szavak; (Videcz Ferenc versei)
40.-47. o.: Bemutatkozik: Ferenczi Éva Mária tojáspatkoló;
48. o.: „...ave Caesar,...”; (Székács László verse)
50.-56. o.: Most látható a természetben 10. október; (Balog István természetismereti rovata)
58.-59. o.: Auditor: Öregember nem biturbó; (Szávai Attila írása)
60.-61.: Vidéki kultúrfény; (Handó Péter képes beszámolója)
62.-65. o.: Szent Ferenc nap, szeptember 20.; (Záhorszki Mónika képes beszámolója)
66. o.: Programajánló;
68. o.: Nógrádverőce; (Hörömpő Gergely verse)
69. o.: Impresszum;

E havi számunkat a Vanyarcon élő és alkotó *Ferenczi Éva Mária* tojáspatkoló tárgyainak képeivel díszítettük. Köszönet érte az alkotónak. A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Nyárutó

Mert nincs mentség, magyarázkodás

csak csönd van és nyárutó

lassan a fecskék beszédét sem értjük

pedig vizsgáztunk belőlük mind a ketten - - -

hogyan lehet így elfelejteni az anyagot...?

Szememből elszállnak a madarak,

mert fáznak pillantásom hideg drótjain

fázom én is - elröpülök együtt velük

melegebb vidékre, hol a szerelem az szerelem

s a csók az csók...

Nemsokára őszül - te is húzd magadon szorosabbra

fájdalmakkal hímzett ruhád

s nézz utánam hosszan, míg végleg eltűnök

gondolataid kavargó örvényében...

Balassagyarmat , 1978. szeptember 16.

PONGRÁCZ ÁGNES VERSEI

Ballada a kékről

Apám szelleme megjelent,
sír a dal, az ősi nóta.
A sors virág: egy nefelejcs,
kék koszorú lett egy tóban,
ott ring, ott ring évek óta,
senki sem látja kék színét.
Apám szava nem volt sóhaj,
fodrozza szél a tó vizét.

Késsel nem ölnek szenteket,
fejüket tűzik karókra,
kezükből kicsit metszenek,
fogukat húzzák fogóval,
körmük van csak koporsóban.
Húsukat a hollók vigyék,
testüket dobják folyóba,
fodrozza szél a tó vizét.

Apám, ne mondd, hogy szent legyek,
szellemed se intsen jóra.
Békét nem hoznak fegyverek.
Legyen itt tárogató-dal,
szóljon csendes, esti óda,
érintse emberek szívét,
s ahogy véget ér a strófa,
fodrozza szél a tó vizét.

Ajánlás:

Herceg, lelked hárfa fogja,
és nem látod itt azt, mi szép,
nézz le egyszer - jól - a tóra, s
fodrozza szél a tó vizét.

Röpülj, rigóm, röpj!

Fekete vonaton

*ültem az éjszaka,
mellettem üldögélt
piros vérem szaga.*

Zakatolt a vonat,

*vitte a testemet,
hóhérok nyúzták le
közben a bőrömet.*

Lelkem is bezárnák

kicsiny kalickába...

Röpülj, rigóm, röpj,

magas eperfára!

**Szálldosó lelkem le-lenéz a földre,
nem lel oly bokrot, melyen elpihenne,
zord a táj, sziklás, a gaz sem terem meg.
Nincsen eperfa!**

Zakatol a vonat,

*viszi a testemet,
hóhérok nyúzzák le
közben a bőrömet.*

Lelkem is bezárnák

kicsiny kalickába...

Röpülj, rigóm, röpj,

magas eperfára!

**Indul már a rigó, szárnyra kap új dalon,
kéklő égre repül véle a fájdalom,
bú-felhő takar el - csillagot. Engem ott
Szép Szűz Mária elhagyott.**

Lelkem is bezárják

kicsiny kalickába...

Röpülj, rigóm, röpj,

magas eperfára!

**Ketrecnek alját áttöri kis rigóm,
felröppen árván, szállna ki ablakon,
gennyek kezek fogják, lemetszik
szárnyait, és szeme vérben úszik.**

*Senki nem zárhatja
lelkem kalickába,
ketrecet el nem tûr
szívem szabadsága,
lemetszhetik szárnyam,
levághatják fejem,
Istenhez az égbe,
akkor is elmegyek.*

KŐ-SZABÓ IMRE

A mosogatófiú

Brúnó úgy tartozott a kiskocsmához, mint egy szék, vagy egy asztal. Mint egy bútordarab. Ott volt mindennap, jelen volt kétszer is, ha nem volt ott, hiányzott már, mint a leltárból. Brúnó negyvenkilenc éves múlt. Mindig mondta: - Apám biztos piás volt, mikor a nevemet választotta. Anyám nem szólhatott bele, neki mindig csak hallgass volt a neve. Sokáig nem tudott megbékélni a nevével. Igaz, mással is lehetett volna erős kifogása, de az kevésbé izgatta. Például, miért formálta az apja ilyen alacsonyra, nem volt több százötvennél, meg még kopasz is, ráadásul. Összegezve, nem volt egy Donhuán, de még Marlon Brandóra sem hasonlított. A magasságával, annyiban békült csak ki. - Legalább kisebb koporsó kell majd, olcsóbb lesz a temetésem. Ezen a kissé morbid megállapításon sokan csodálkoztak, de legtöbbször ráhagyták ittas dohogásait.

Négy elmaradhatatlan cimborája volt Brúnónak. Hogy sorjában kezdjük, a szőke Lajossal beszélgetett a legtöbbit, meg a kopasz, nyugdíjas Gáspárral. Lajossal pontosan egyidősek voltak. Ez úgy derült ki, hogy Brúnó egy augusztusi napon azt mondta: - Most a vendégeim vagytok, ma van a születésnapom. Lajos megkérdezte: - Mikor születted? Brúnó azt válaszolta: - Ötvenhét, augusztus nyolcadikán. Lajos elővett egy cetlit, és felírta a születése dátumát és Brúnó elé tette. Rajta, pontosan ötvenhét, augusztus nyolcadika állt. Lett erre nagy öröm, kértek még egy kört és ettől kezdve Lajos Brúnót az ikertestvérének tekintette.

Lajos csőszerelő volt, meg hegesztő. Már tizennyolc évesen az NDK-ban dolgozott, onnan mikor hazajött, az itteni munka nem ízlett neki, így három évre elszegődött Tengizbe. Sokat mesélt az ottani életről, mindenki hősnek tekintette, főleg attól az időtől, mikor kiderült, hogy nem is volt veszélytelen ott dolgozni. Gáspár az életét nyugdíjazásáig a vasútnál töltötte, az ötvenes években szegődött el a vaspályákhoz, ahol mint váltókezelő dolgozott, huszonnégy-negyvennyolcas fordákban. A négy barát sorát a barnahajú Márton követte, akit csak Marcinak becéztek. A végén Attila volt. Göndör, nagy hajával könnyen meg lehetett ismerni. Lakatos volt a szakmája, nős, két iskoláskorú gyermek apja. Sajnos Marci, aki negyven éves létére már másfél éve munkanélküliként tengette életét, nem volt mindig rózsás hangulatban. Sokszor kellett vizsgáztatni. Ha az nem járt eredménnyel, akkor a többiek jóvoltából kapott egy kis infúziót, borral, sörrel, pálinkával vegyítve. Mondták is, így biztos benne van minden életet adó vegyület, ettől erőre, derűre kap.

Brúnó itt lakott a közelben egy idős néninél, albérletben. Foglalkozását tekintve mosogatófiú volt egy szembeni olasz étteremben. A tulaj Don Pedro Pizzéria nevet választotta az etetőnek, de a köztudatban mindenki „spagetti étteremnek” nevezte csak. Brúnó itt teljesített szolgálatot, általában délelőtt tizenegytől, este hétig. Előtte betért a kiskocsmába, hogy bevegyen valami ösztönző beöntést. Ugyanis tányér hegyek vártak a mosogatóban, ott maradt spagetti darabokkal és mérhetetlen mennyiségű ketchup maradványokkal. Első lépésként bevette a védő italt, aztán átöltözött a Don Pedro mosogató helyiségébe, majd elkezdte szortírozni a mosatlan tányérokat. Minden tányér nyitott füzetlap volt számára. Ugyanis tudta: - Ez nem szerette a spagettit, ez nagyon éhes volt, ő csak ízlelgette, de belőle spagetti zabáló lesz. Aztán vizet eresztett a nagy dézsába, hozzá kevert valamennyi zsíroldó mosogatószert. Nem sokat, mert a tulaj a túlzott fogyasztás miatt mindig balhézott. Azt hitte, Brúnó oldószerként a bőrére keni, pedig csak a zsírt szerette volna eltávolítani a tányérokról. Persze ez nem mindig sikerült maradéktalanul. Az volt a véleménye, hogy majd az öblítőben tisztára mossa, de erre legtöbbször sem ideje, sem kedve nem volt. Sokszor már undorodott attól a piros víztől, amely a paradicsomos ketchuptól volt ilyen, és karjait nyolc órán keresztül kellett áztatnia benne. Olvasta valahol, hogy a piros színt tartalmazó zöldségek, vagy gyümölcsök gátolják a rákos sejtek kialakulását. Így ő legalább ettől védett, ettől nem kell tartania, még szerencséje.

Amikor este végzett, tisztába tette magát, felöltözött, majd átment a kiskocsmába, hogy valami védőitalt fogyasszon, levezetőként. Néha úgy is fogalmazott: - Ma jól dolgoztam, meg voltam elégedve magammal. Ezért a jutalom, egy nagy unikum! Tette ezt azért is, mert a mai maszek világban a tulaj részéről ismeretlen fogalom a jó munka, a jutalom, netán a kitüntetés, amely nem lenne más, csak egy-két jó szó. Ez a rész kiesett az iskolai irkafüzetből, erről nem is hallottak. Előtte a Don Pedróban az egyik szakács haverja készített neki egy nagy tányér spagettit, melyen inkább a reszelt sajt dominált, mint a ketchup. Ez utóbbiból elege volt. Már a színe is kiborította. Mondta mindig: - A vörös szín üldözi az emberiséget. Egyszer zászló, most meg paradicsom formájában.

Nem sokat beszélt magáról. Csak annyit lehetett tudni róla, mert ezt a történetet beszédes kedvében többször is elmesélte. Persze voltak egyszerűbb és színesebb változatai ennek a történetnek, függött a hangulatától. Pápa mellett, egy kis faluban született. Fatornyos falunak nevezte, közbe kiderült, hogy még templom sincs a településen, harangszó is csak akkor hallatszik ott, ha a szomszéd faluban harangoznak, és éppen arról fúj a szél. Tehát ilyen kölcsön harangszó, vagy harangszó hulladék jut csak el a szülőfalujába. Iskolát a szomszéd faluban végezte, már tizenhat éves volt, pedig nem mulasztott, amikor kijárta a nyolcadikat. Esztergályos szeretett volna lenni. Ez is úgy jött, hogy a nagybátyjának elromlott a kukorica morzsolója és elment vele egy lakatoshoz, aki pont egy ilyen gépen dolgozott. Nagyon megtetszett neki, ő el is határozta, esztergályos lesz. De aztán közbeszóltak a dolgok, mármint az iskolai bizonyítvány. Ugyanis tele volt egyenes jegyekkel, sok ismétléssel, aztán a felvételi nem is sikerült. Első elkeseredésében Pápán segédmunkás lett egy üzemben. Itt ismerte meg Pannikát, későbbi feleségét.

A Pannika az egy különleges nő volt Brúnó életében, nőideáljai között. Sokszor ecsetelte szépségét. Ez legtöbbször akkor jutott eszébe, ha többet ivott. A szesz úgy látszik, jó irányban hatott szexuális ösztöneire, mert ilyenkor Pannikának szép barna haja volt, kisimult arca. Mellei akkorák, hogy nem fért el Brúnó kezében, csak két kézzel tudta külön-külön megfogni őket. - Szép, hosszú combjai voltak és olyan remek volt az ágyban, hogy azt ti el sem tudjátok képzelni. – fejezte be a vágyakozó elbeszélést.

Ha rossz kedve volt, Pannika volt a szörnyeteg. Házsártos volt, mindenért szólt, nem tetszett neki semmi. Ha papucs volt a lábán, az volt a baj, ha mezítláb volt, akkor az. Nem született gyerekük. Sajnos ez nagy hiba volt. Az asszonyt hibáztatta részben, mert még nem ismerték egymást, már akkor terhes lett, elvetette. A kórházban valami suplenc, tanonc orvosok végezték a műtétet. Úgy kikaparták, hogy egyetlen gyereknek sem maradt egy négyzetcentiméteres kapaszkodó sem.

Még rosszabb kedvében arról panaszkodott, hogy Pannikának, annak a bárcásnak csak a pénz volt az istene. Ha pénzt vitt haza, akkor az asszonyt kenyérré lehetett kenni, akkor megengedett neki mindent, mehetett mezítláb a lakásban, vagy éppen papucsban. Ilyenkor Pannika felkerekedett és járta a boltokat, vett mindent. A szép ruhák, meg a cipők érdekelték. Cipőből annyi volt otthon, hogy ha szezonvégi kiárusítást csináltak volna, az eladáshoz akkor is kellett volna egy hét.

A legjobban az bosszantotta, de erről ritkán beszélt, hogy az asszony megcsalta őt. Mégpedig rendszeresen. Neki csak úgy ímmel-ámmal adta oda magát. Akkor is sietette. Az bosszantotta a legjobban, amikor már várta vékony hangját: - Nem vagy még kész? Mit vacakolsz? Ekkor talán még meg is tudta volna fojtani. Brúnó azonban szerény ember volt, nem támadott, inkább visszahúzódott, szótlán lett és magába roskadt. Érezte, ennek egyszer végének kell lennie, így nem élt az élet. Még talán akkor is jobb, ha egyedül van. Egyszer, egy ilyen eset után úgy döntött, otthagy mindent és elköltözik. Találomra egy kis bőröndbe becsomagolt pár holmit, inget, gatyát. Magára öltötte legszebb öltönyét, még betett egy pár cipőt, abból a háromból, ami neki jutott, és amikor az asszony egy bevásárló portyán volt, elment otthonról. Felült egy buszra és elindult, de még nem tudta merre. Ennek már hat éve. Így kötött ki ebben a városban. Azóta itt él.

Így öten, mindig összeverődtek. Persze volt olyan nap, amikor nem volt mindenki jelen, mert Attila dolgozott, őt szerencsére elfoglalta a munka. Lajos már jóval kötetlenebbül szabta meg munkaidejét. Gáspár, az öreg vasutas pedig úgy tett, mikor eljött a kiskocsmába, mintha szolgálatba lenne, majd ha lejár az idő, hazamegy. Beszélgetek, régi történeteket meséltek, viccelődtek, és közben iszogattak. Brúnónak ez volt a családja. Itt érezte jól magát. Az albérlet az csak arra jó, hogy volt egy kis szobája, benne egy fekhely, melyen aludni tudott, erőt gyűjteni a következő napra. Ott volt pár holmija, nem sok, egy nagyobb tévés dobozban elférne mindene. Ha úgy jött ki véletlenül, hogy nem a kiskocsmát választotta, akkor olvasni szokott. Az olvasás is úgy került előtérbe, mivel nem volt tévéje, nem is akart venni, szépen csendben elüldögélt a szobában és nem zavarva így senkit, olvasott. Nem nagy dolgokra kell itt gondolni, olyan bűnügyi történetek kötötték csak le a figyelmét.

Ez volt az egyetlen szórakozása, a többi folyamatot az életbenmaradás szükségletei adták. Reggel felkelni, kiskocsmaindító töltet, mosogatás, prémium töltet, beszélgetés, alvás. Aztán újból kezdődött minden előlről. Ebben a szürke, monoton ütemben egyik nap Lajos rukkolt elő egy ötlettel. A Vidi szerdán barátságos mérkőzést játszik a sóstói stadionban, egy francia csapattal. Itt mindjárt a régi emlékek jöttek elő, amikor a Vidi fénykorában, az EU kupában szintén legyőzött egy francia csapatot. Mesélték is a gólok történeteit, de a lényeg a már említett szerdai mérkőzés volt.

Először nem aratott nagy sikert a feldobott ötlet. Lajos mondta, hogy kedvezményesen tud buhantani jegyeket, legalább kimozdulnak ebből a füstös levegőből. A régi emlékek megtették hatásukat. Brúnó is úgy volt vele, jobb lesz egy kicsit elmenni ebből a napi verkliből. Aztán mind a négyen csatlakoztak Lajos kezdeményezéséhez. Eljött a megjelölt szerdai nap. A mérkőzés este hétkor kezdődött.

Brúnó már négykor lelépett a tányérok, spagettik és a töméntelen ketchupök világából. A kiskocsmában volt a gyülekező. Indításként a rövidebb italokat részesítették előnyben. Már igen jó volt a hangulat, mikor buszra szálltak. A stadionban pedig sört ittak, papír poharakból. Brúnó a játékból nem valami sokat jegyzett meg, inkább a sörözés tűnt először érdekesnek, később terhesnek, mert egy meghatározott tárolási szinttől megindult a lepárlás. Innentől kezdve a toalett volt a fő tartózkodási hely. Mérkőzés után gyalog indultak vissza. Brúnó mondta: - Jó, ha kiszellőztetjük a fejünket! Őgyelegve jöttek az utcákon át, megálltak egy-egy búfelejtő, ismeretlen nevű kocsmánál, hogy a kiürült sör helyére újat töltsenek. Így az andalgás közepette Brúnó érezte, nincs jól. Szédült, fáj a feje és éles szúrások közepette, hasogató fájdalmat érzett a gyomorszáj tájékán. Megijedt, nem tudta, mi történhetett vele. - Biztosan az ital. - nyugtatta önmagát. Lajos, az öreg vasutas is hasonló állapotban volt, legalább is Brúnó így látta. Marci sem tartotta magát különül. Még Attila volt a legerősebbnek tűnő. Fialat szervezete jobban tolerálta a megpróbáltatások kavalkádját. Ő menet közben le is lépett, mondta: - Vár az asszony!

Erre a szövegre mit lehetett mondani, egyértelműen - Menjél csak! - és legyintettek kissé fáradtan. Tovább vánszorogtak az estébe nyúló kirándulásról, hazatérőben. A kiindulási ponttól már nem voltak messze, amikor Gáspár, az öreg vasutas úgy látta, hogy a szemafor tilosat mutat. - Itt meg kell állni, nem lehet tovább menni! Mondták neki: - Nem ég egy lámpa sem! Ő nem tágitott, azt mondta: - Majd ha zöld lesz, tovább megyek! Lecövekelt ott az utcán, mint a nyílt pályán veszteglő vonat. Még úgy is tett, mint a régi mozdonyok. Pöfékelt és kieresztette a fáradt gőzt. Ott hagyták, várjon csak a zöld fényre, ebben a sötét estében. Brúnó és Marci tovább vánszorogtak, de az ő útjuk is elvált, mert ekkorra már a kiskocsmá bezárt. Csak a nagy lakat csüngött a rácson, magabiztosan.

Brúnó rosszullete másnapra sem múlt el, betegét is jelentett, két napig nem dolgozott, még a srácokhoz sem ment le. Csak feküdt az ágyban és nem tudta eldönteni, mi történhetett vele. Két nap után annyi erőt gyűjtött, hogy bevánszorgott a „spagetti étterembe”. Nem valami nagy kedvvel barátkozott a tömegével összegyűjtött tányérokkal, a ketchuppel összekevert spagettivel. A műszakot azért végigszenvedte és alig várta, hogy az utcán legyen.

Bevánszorgott a kiskocsmába, ahol Lajos, az ikertestvér és az öreg Gáspár, a vasutas várta, aki azóta biztosan zöldtet kapott, mert itt állomásozott. Üdvözlések után Brúnó fel akarta emelni sörös poharát, amikor azt érezte, hogy a kiskocsmát megfordították, a plafon van alul, a székek és a többiek oldalt és aztán elsötétült minden. A srácok kórházi elbeszéléséből értesült arról, hogy összeesett, mentőt kellett hívni, mert nem tért magához. Aztán az is kiderült, hogy sürgősen meg kellett műteni, mert daganatot találtak a hasában. Most csövek, és zacskók sokasága vette körül az ágyát. Nem is mozdulhatott, itt kényszerből ismét csak a helyére került plafont bámulhatta.

Az ezt követő napok is hasonlóan teltek. Brúnó nem evett, infúziót kapott. Lajos és Gáspár vigasztalták, mert ők ketten rendszeresen bejártak hozzá. - Meglátod, lesz ez még jobb is! Eszel még te akkora tányér spagettit, hogy a tulaj is elájul a csodálkozástól! Brúnó érezte, de nem mondta ki, ha valóban meg kellene ennie egy tányér spagettit, akkor valóban elájulna a tulaj helyett, de még az lenne a legkisebb baj, mert inkább bele is halna.

Már két hete nyomta a kórházi ágyat, amikor elkezdték a kemoterápiás kezelést. Kihullt a haja, az amúgy is kicsi ember még kisebb lett, lefogyott, nem volt több negyven kilónál. Vigasztalták, de Brúnó most már tudta, nem segített semmit a ketchupben való turkálás, vagy talán még többet kellett volna enni belőle.

Három hónapot kapott még Brúnó az élettől. Temetésén összesen öten voltak. Lajos, Gáspár, Marci, Attila és egy fekete ruhás nő, aki Brúnó elhagyott felesége volt.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Mezei tanulmányok

Nyitott ablak mellett hallgatom egy magányos tücsök késő esti énekét. Két társasház között egy parkban szól bánatos nótája. Különös esetnek tartom ezt, mert már jól benne vagyunk az őszben. Október-végi ködök szállnak le éjszakára, s itt maradnak másnap délelőtt tíz óráig is. Az esték is hűvösek már. Jobbára csak az ebéd utáni pár óra alkalmas arra, hogy a sétálgató, nézegető ember gyönyörködjön a színek változatos szépségében. Már az is érdekes, hogy valahonnét ide keveredett ez a kis mezei muzsikos, ahol gyerekcipők tapossák a hinta körüli homokot, időszakonként fűnyíró traktor futkározza be a terepet, s mindez nem életbiztosítás egy tücsöknek. Dehát, úgy látszik, hogy az ő fajtája is alkalmazkodik a változó világhoz. Elvégre a határbeli mezők csendjét is felveri már a sokfajta gépek zaja. A zajban pedig nem könnyű muzsikálni. Megjórészt felesleges is. Az is lehet, hogy családban, társaságban töltötte itt a nyarat, s a többiek valahogy elfelejtették, vagy kirekesztették őt a zenekarból, azért szól ilyen mélabúsan a danája, a rejtett, télire is alkalmas búvóhelye előtt.

Szívesen hallgatom ezt a különleges szerenádot, amely nehezen magyarázható érzéseket és emlékeket ébreszt bennem. A nyári réteken szóló, szépséggel és szomorúsággal vegyes éjszakáinkat megszépítő kórusmuzsikát, mikor apámmal kint aludtunk aratáskor, kukoricatöréskor, a falutól messze eső pusztákon. Búzakeresztek tövében, tanyaudvarok szénakazlai alatt bújtunk a pokróc alá, s hallgattuk mint altató dalt, mint sejtelmes üzenetet valamiről, talán a távoli jövőről, amikor majd nekünk is jobb lesz a sorsunk. Akkortájt még esti kolompszó is színezte ezt a koncertet. Párbeszéd- foszlányok hallatszottak a tanyabeliek konyhájából, s elnyújtott, távoli kutyaugatás nagyon messziről, amelyből az én otthon maradt Bodri kutyám hangját véltem kihallani. Apám tudta, hogy az eszem otthon jár a lefekvéskor is édesanyám és a kishúgom világában, akikre ilyenkor Bodri pajtásom vigyáz. Próbált tehát kedveskedni nekem.

Hanyatt fekvé néztük a csillagos eget, ő meg magyarázott, míg el nem aludtam.

-Látod?-kérdte a magasba mutatva. -Az a nagy, hosszú, ködfehér égi ösvény ott fent a Tejút, a milliomm apró csillagával. Az a csillagsor meg, nézzed csak! Mintha valaki egy nagy kaszát felejtett volna ott. Azért hívják azt Kaszás csillagnak. Sorra vette még a Göncölszekeret, a Kisgöncölt, a Fiastyúkot, s különös hangsúllyal a Sarkcsillagot, hogy ahhoz igazodjak mindig, ha éjszaka valahol eltévedek. A végén aztán már apám hangja is mind halkabbá vált és én is az álmok tejútját kezdtem járni, Csaba királyfit keresve. Azért, hogy akasztaná már le azt a nagy égi kaszát a helyéről, s vágna már rendet a világban, hogy ne kelljen a magamfajájú kisgyerekeknek a mások földjén gürcölni.

A szabadban töltött éjszakákat még csak elviseltem. Ám, ha valamelyik tanyásgazda hideg kamrájában kellett aludni, vékony vászonzsákon, a nagykabáttal takarózva, akkor nehezen vártam a szombat délutánt, mikor apám kimondta a várva várt mondatot: -Na, akkor szedelőzködjünk, s induljunk haza. A hazamenés is egyfajta iskola volt, mert nem a dűlőúton gyalogoltunk, hanem toronyiránt, a learatott gabonatarlókon át, s mezítlábas talpamat igencsak szúrta a torsi, a levágott búzaszár töve, amin apám vidáman járt, s mutatta, mint kell húzni rajta az ember lábát, hogy ne szúrjon. Neki könnyű dolga volt, mert a sok tarlójárástól már olyan vastag hámréteg nőtt a talpán, mintha cipő lett volna rajta.

Harmada termésért művelte egy gazdaember kukoricáját, valahol az Ó-Berettyó száraz medre közelében. Nem volt ott más a falutól legalább tíz kilométernyi távolságra, csak végtelennek tűnő kukoricatáblák, s egy messzebről fehérülő tanya, amelynek nem ismertük a lakóját.

A gazda szekérral vitt ki bennünket hétfőn a holmijainkkal együtt, s abban állapotok meg, hogy csak szombaton jön ki az első fuvarért. Mert addig úgyis megtart kettőnknek a munka.

Igenám! De, ha itt se tanya, se szénaboglya, de még egy csenevész akácfasor sincs, hol fogunk aludni?-vontam kérdőre apámat.

Majd meglátod, hogy milyen biztonságos palotát építék én magunknak estére a levágott csutkaszárból.-biztatott ő.-Oda nem csak az esőcsepp, de még a szúnyog sem juthat be. Meglóduló fantáziámat is leszerelte azzal, hogy éjszaka csavargó rablóktól sem kell tartani, mert errefelé még a madár sem jár, mivel még egy árva fa sincs a közelben, amire rá szállhatna.

A rablók meg különben is tudják, hogy a mezőn dolgozó embertől nincs mit elrabolni. Ha meg éppen nagy véletlenül egy éhenkórász vetődne ide, hát adunk neki egy falás szalonnát kenyérrel, s azt ő még meg is köszöni, szegény.

Nekiláttunk hát a dolognak. Jó kedvünk is lett attól, hogy hatalmas, nagy cső tengerik nőttek a szép, egészséges szárazon. Így aztán jobb lesz a keresetünk is, még ha csak minden harmadik zsákkal lesz a mienk a termésből, meg a szárból, amivel meg a kemencét fűjük be a télen.

Délben gyorsan bekaptuk az ebédet. Úgy gondoltuk, majd csak esténként gyújtunk a bogrács alá, hogy lebbencset főzzünk. Nap közben igyekeztünk minél többre érni a tengeriszürettel. Apám szalonnát evett, én meg lekváros kenyeret, mert a nyers szalonnát nem szerettem.

-Ha jól haladunk, holnap majd szalonnát is sütünk. -ígérte, s én magam is azon voltam; haladjunk, hogy az első fuvarral hazamehessünk. Nehogy még vasárnapig is megtartsa a munka utólja.

Délután úgy belefeledkeztünk a dologba, hogy a nap már félkaréjban piroslott az ég alján, s hamarosan sötétedni kezdett.

-Na, akkor ma este megint nem főzhetünk, mert csinálni kell a kunyhót. -bosszankodott apám és azzal kapta a szárványót, hogy a szállásnak való építőanyagot kivágja vele.

-Szedjed kévékbe! -adta ki az utasítást, s mikor elég sok köteg gyűlt már össze, gyékényből font kötelekkel kezdte összefogatni, s mutatta a helyet, hogy hová hordjam valamennyit.

Ahogy az első kévét magamhoz vettem, mintha valami visszarántotta volna. A mind jobban erősödő szél volt az.

-Gyorsan! Gyorsan! -biztatott apám és ő is felkapott két kévét. - Jön az eső! -nézett az égre, s mintha a nap is a tornyosuló sötét fellegek elől bújt volna a horizont alá. Vihar közeledtét sejtettük.

A szél erejével küszködve, először a fekvőhelynek való kévéket terítette le a földre. Majd hosszában, egymással párhuzamosan fektette azokat, amelyek a függőlegesen állítandókat tartották alulról. Ezután a negyvenöt fokos szögben állítottakat fogatta össze felülről. Oldala, teteje is volt már a kunyhónak, ami nagyobb volt mint a hagyományos szárkúpok. Én már kezdtem berakni a holmikat, miközben egyre villámlott. Az ég tágas mezejét mind többször hasították ketté a nagy, tüzes határvonalak. Az égzengés is egyre közelebb hallatszott már.

Apám a magasságot kémlelte, egyre bizonytalanabbá válva, s egyszer csak azt mondta: -Nem tanácsos itt maradni. Hagyjuk itt a pakkot, s szaladjunk be abba a tanyába, míg utol nem ér bennünket a zápor. Akkor aztán futni kezdtünk lélekszakadva. A sűrű villámlásban az irányt sem téveszthettük el.

Vadul csaholó kutyák szaladtak elébünk már a tanyabejárónál, de szerencsénkre a gazdájuk is kint állt a ház végénél, és visszaparancsolta a négy lábú rendészeit.

Ahogy odaértünk hozzá, már zúgott is a zápor.

-Szerencséd van -mondta -mert ahogy nézem, nagyon nagy eső lesz és sokáig fog tartani. Óvatosságból azért ki is kérdezett bennünket, hogy kik vagyunk, mit keresünk erre felé, de maga is látta, hogy nem csavargókkal van dolga. Mert, hogy hébe-hóba azért az ilyen világvégi tanyákon lótolvajok is meg-meg kerültek. Az ilyen esetek miatt volt mindig kikészítve konyhaajtón belül a vasvilla. Meg, ha bérest nem tartottak, sok helyen a gazda aludt kint az ólban. Az én anyai nagybátyám is harminc évet töltött el egy falusi nagygazda istállójában úgy, hogy csak egy, a fal melletti ágy, a kisablakban a borotvakészlete, öngyújtója, dohányszelencéje, meg a rajta levő ruha volt minden holmija. Csupán a néhanapján magára vett ünneplő ruháját tarthatta a gazdáék kamrájában. Meg is lett ennek az eredménye, mert mire eljött az a világ, hogy még egy kevése nyugdíjat is kaphatott, azt már nem tudta élvezni az istállóban szerzett kínzó asztmája miatt, ami hamarosan el is pusztította őt.

A mi szállásunk is az istálló lett. A szénatartóban ágyaztunk magunknak. A lovaknak járó porciókat mellőlünk villázta ki a gazda. Mi pedig olyan fáradtak voltunk, hogy vacsora nélkül is perceken belül álomba merültünk. Reggel, mire felébredtem, már süttött a nap. Tyúkok, csibék, libák, kacsák pulykák sokaságától zengett az udvar. Az ólból kirohanó malacok és a sok, mindenféle jószág a tarló felé igyekezett, futottak legelni.

A tanyás ember tejescsészével és kenyérrel a kezében jött elő és azt mondta;

-Azt izente idesapád, hogy ű mán kiment a tengeribe, te meg idd meg ezt a tejet és menjél utána. Farkaséhes voltam, hát nem szabódtam, aztán nagynehezen eligazodva az úton, odataláltam apámhoz. Délig vártunk, hogy az eső után kicsit felszáradjon a föld. Száraz tüzelő nem volt. Ezért megint csak a szalonna és a lekváros kenyér járta, de délután ismét elkezdhettük a munkát. Estefelé mindig bizonytalanná vált az időjárás, ezért minden éjjel az istállóban aludtunk. Már nem szenderedtem el olyan gyorsan, mint az első alkalommal.

Sokáig hallgattam a lovak dobogását, a tehenek kérődzését, a kétfajta jószág bűzös potyogtatását. Nem is reggeliztem és vacsoráztam én ott többször. Megvártam minden nap, míg kiérünk a földre. A harmadik nap estéjén már főzni is tudtunk a bográcsban, csak azután mentünk be a tanyába. Továbbra is ott aludni, nehogy úgy járjunk, mint az első nap estéjén. Mindig sokáig dolgoztunk, nehogy kintragadjunk még vasárnapra is. Nekem meg a következő héten már iskolába is kellett mennem. El is határoztam én akkor, hogy többé nem alszom senki istállójában. Csak járjam ki a nyolcadik osztályt, beállok valamilyen mesterhez inasnak.

Szombat délre apám hosszú folyosót vágott a végtelennek látszó kukoricás erdejében sárgálló, összerakott tengericsomók mentén. Ott halad majd a szekér, amelyre feldobáljuk a csöveket. Felülre kerülnek az alj, avagy selejtesebb csövekkel telerakott zsákok. Azok tetején ülve utazunk majd mi haza, ahol édesanyám, meg a húgom vár igazi vacsorával, a tisztálkodáshoz való melegvízzel és jó, puha ággyal. A kapuból Bodri szalad elénk. Éjjel nem hallatszik a lódobogás, a lovak vizelése és nem kell korán kelni.

-Csak a gazda jönne már.- nézegettünk a kocsíút vége felé, mígnem a késő délutáni órákban meghallottuk a jellegzetes szekérsörgést.

-Na, hó!-állította meg a lovakat Vince bátyánk, mikor befordultak a földtábla végébe. Ő le sem szállt a szekérről, csak a gyeplőt kézben tartva állt fel az ülésről és azt kérdezte:-Hát oszt? Le van törve?

-Le. Vihetjük az első fuvart.-válaszolt neki apám.

-Hát a tengiri hun van?

-Ott van az ni! Sorban, ahogy látni a csomókat.

-Hát, a nem jó' van.-vakarta meg a tarkóját a gazda.

-Mír nem?-csodálkozott apám.

-Mer' ki kellett vóna azt mindet hordani egy vesszőkosárral ide, a föld vígire.

-Ennek a hosszú földnek a vígire? Hát, minek?-lepődött meg apám ezen a képtelenségen.

-Azír, hogy a lúnak legyen ideje enni, míg mink rakodunk.

Nem szólt apám erre semmit. Vince bá' meg kénytelen kellett lenni indította a lovakat csomótól csomóig, aztán az első fuvarral indultunk haza. A hosszú úton is csak a legszükségesebbet szólva, csendesen. Én meg közben azon gondolkodtam, hogy hányféle ember is van ezen a világon. Lám, ez a Vince bátyánk látásra éppen olyan mint mi vagyunk. Aztán mégis többre nézi a lovát, mint az embert. A következő évben nem is vállaltunk nála sem aratást, sem tengerikapálást.

MÓRITZ MÁTYÁS

Énatyám

Hol vagy
hol nem vagy
megvagyok
megvagy
elbújok
elbújsz
megnyugtatsz
feldúlsz

Tagadlak
tagadsz
maradok
maradsz
feálllok
leülsz
ülök
menekülsz

Cipellek
cipelsz
nevellek
nevelsz
megóvsz
megóvlak
hol vagy
hol nem vagy

Kutatlak
kutatsz
mutatok
mutatsz
feloldasz
megkötsz
szaladok
elszöksz

VÉGH JÓZSEF

Debercsény történetéhez

Debercsény címere

A község első írásos említése 1335-ből származik, “Deberchen” alakban. Akkoriban a Pusztatemplom-dűlőnek nevezett részen állt a falu: itt találták meg a régészeti kutatások során 1999 nyarán az egykori román stílusú templom alapfalait. Egy oklevél 1358-ban említette először a birtokos Debercsényi Pétert. A török hódoltság idején, Szanda várának elfoglalása után Debercsény már a töröknek adózott. Szerepelt neve az 1562-63. évi adólajstromban is: az idő tájt Rusztem budai basa fősolymásza, Hamid volt a hűbérura. Debercsény a hódoltság végére teljesen elnéptelenedett, temploma 1663-ban vált a lángok martalékává, amikor a török hadak erre vonultak Szandáról Drégelypalánkra. A falu a hódoltság után újratelepült, bár az 1715-ös összeírás még lakatlannak találta; csak az 1770-es úrbéri rendezés említette újra községként.

Az I. katonai felmérés térképén

Egy 1796-os forrás így ír a településről: “Debertsény. Debrecsény. Elegyes falu Nógrád Vármegyében, földes Ura Báró Prónai Uraság, és mások, lakosai katolikusok, és evangélikusok, fekszik Nándornak szomszédságában, mellynek filiája, határja jó termékenységű, fája s legelője szükségéhez képest elég, második Osztálybéli.”

1851-ben a következőket jegyezték fel róla: “Debercsén, Nógrád m. vegyes magyar-tót falu, 186 kath., 14 evang., 4 zsidó lakossal. Földje kevés, legelője elég, rétje jó. Földes ura a báró és nemes Prónayak. Utolsó posta Balassa-Gyarmat.”

Debercsényi harangláb a Néprajzi Lexikonból

A római katolikus templom 1983-ban épült. A régi templom a török hódoltság alatt a lángok martaléka lett. A néphit szerint a régi templom harangja hétévente feljön a felszínre és kondít néhányat.

Dejtár történetéhez

Dejtár címere

A települést először 1255-ben említik az oklevelek *Dehter* néven. 1438-ban az esztergomi érsek birtokába került, ekkor oppidiumként (mezővárosként) említik az oklevelek. A török kiűzése után az esztergomi érsek újjáépítette a falut, mely rohamos fejlődésnek indult.

A településen többször pusztított tűzvész, az első az 1848-49-es szabadságharc után. Ennek emlékére állították a Szent Flórián szobrot 1855-ben.

Nevezetességei

A római katolikus templom

A falu templomát majd két évtizeden keresztül építették és 1810-ben szentelték fel. Érdekessége a 200 éves szószék, melynek faragványait ismeretlen művész alkotta. Az egyhajós, középtornyos templomot rizalitszerűen kiugró torony díszíti. Szentélye egyenes záródású, a hajóval azonos szélességű. Sekrestyéje a délnyugati szentélyfalhoz kapcsolódik. Háromszakaszos hajóját és a szentélyt kupolasüveg boltozat fedi, a karzatot kosárféle boltozat tartja. Berendezése modern, szószéke „pálos faragású”, 1760 körüli mellvédjén két faragott domborművel, amelynek faragója ismeretlen. A régi berendezések közül a gyóntatószék, a térdeplők, a keresztelőkút és a szenteltvíztartó maradtak meg. A templomot több freskó ékesíti, így a mennyezeten látható örvendetes, dicsőséges és fájdalmas olvasó egy-egy jelenete. A főoltár mögötti falon az utolsó vacsora látható. Az északi fal előtt látható a Szűz Mária születését ábrázoló festmény. Templomot az angyalok született királynéja, Mária tiszteletére szentelték fel. Az asztaloltár és a főoltár fehér márványból készült, a főoltárt Szent Sándor és Szent Rozália szobra díszíti. A déli fal előtt van a Jézus Szíve oltár. Az alábbi szentek szobrait láthatjuk még a templomban: Szent József, Szűz Mária, Szent Teréz, Szent Rita, Szent Ferenc, Szent Antal és a Fájdalmas anya szobra. 2004-ben Szent István faragott szobrát adományozták a templomnak. A színes üveges ablakokon nagy szentek alakjai láthatók: Szent István, Szent László, Szent Alajos, Szűz Mária Szíve, Szent Erzsébet és Szent Margit.

A Szentháromság szobor és a világháborúk emlékműve

A templom mellett áll a Szentháromság szobor, oldalain az I. és II. világháborúban elesett hősök neveivel.

Szent Flórián szobra

A műemlék jellegű Szent Flórián szobor a Szabadság utca felső szakaszán található. A községet többször is tűzvész pusztította, ennek emlékére állították 1855-ben Flórián szobrát mintegy védelmezőnek a tűz ellen, így lett a falu védőszentje.

A tájház

Tájház átadására 2003. augusztus 23-án került sor. Megtekinthetjük itt a régi paraszti élet tárgyi, tevékenységbeli, viseletbeli emlékeit, valamint Dejtár népviseletének gazdagságát egy középparaszti portán.

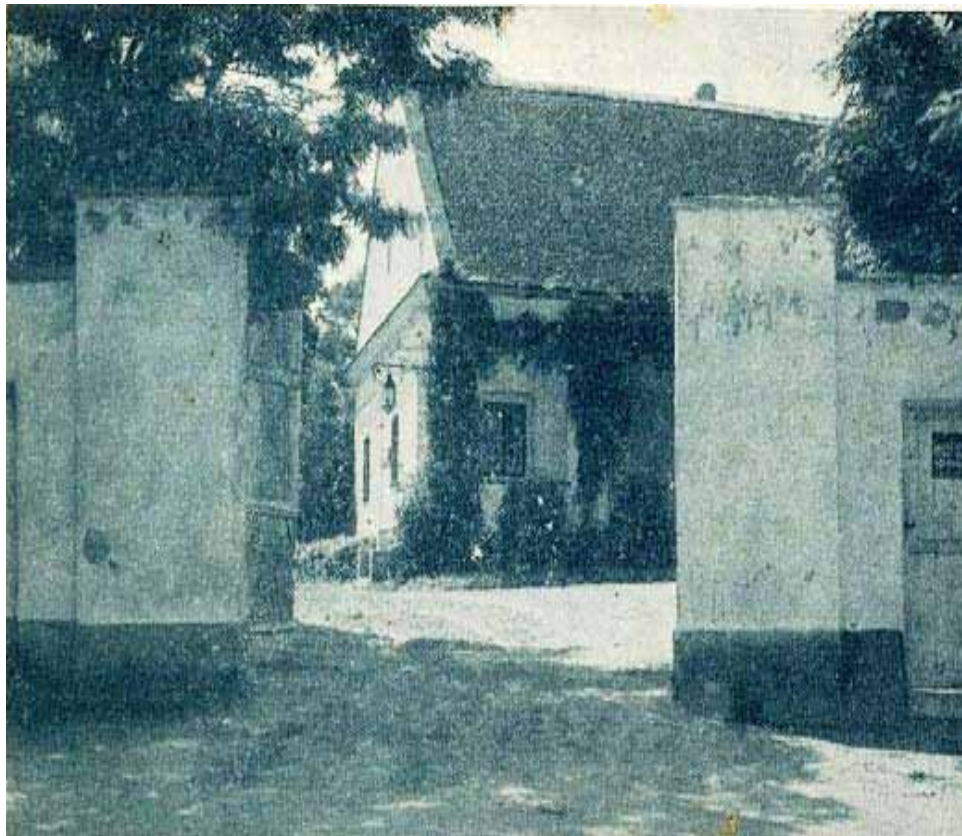

A tájház kívülről és belülről

A dejtári népviselet

A helyi legenda szerint a mai önkormányzati épület volt Szondi György, a drégelyi hős várkapitány kúriája. Egy régi képeslap is ezt a történetet erősíti.

Dejtárhoz kötődő nevezetes személyek

Berecz Margit bőrgyógyász Születési hely Dejtár, Nógrád vm. Születés ideje 1939. IV. 19.

Csighy Sándor költő

1891-ben a Szatmár megyei Csergeren született. Gimnáziumi tanulmányait Budapesten és Hódmezővásárhelyen végezte. 1914-ben Losoncra került, ahol tiszti iskolát végzett. Vizsgái letétele után kadétagként kikerült az orosz frontra. Ott volt egészen annak összeomlásáig. Megjárta az olasz és a szerb frontokat is. A háború végén századparancsnokként Belgrádból érkezett haza. A forradalom idején a székely zászlóaljban harcolt. Trianon következményeit nehezen viselte. Felettesei szabadságolták. Ezt az időt Balassagyarmaton töltötte. 1921-ben határőrs parancsnokként Dejtárra került. Szeptember 6-án házasságot kötött az itt tanító Tóth Györgyvel. 10 évig volt Dejtáron. Közben elvégezte a jogot. Utolsó állomáshelye Miskolc, ahol már alezredes és hadbíró.

A II: világháborúban a hátszágban teljesített szolgálatot. Amerikai fogságba került. Felesége gyalog és szekéren követte férjét. A fogság után Németországban telepedtek le. 1951-ben kerültek ki az USA-ba. New Orleansba költöztek. Itt jelent meg az első verseskötete. 1963-ban hunyt el.

Hegedűs Gyula egyetemi tanár közlekedésgazdász, Születési hely Dejtár, Nógrád vm. Születés ideje 1920. IX. 2. Halálhely Győr? Halálhely ideje 2007. V. ?

Légrády Eszter Születési hely Dejtár, Nógrád vm. Születés ideje 1940. III. 6. Foglalkozás újságíró, sajtószóvivő
Luspay Kálmán kántortanító Születési hely Eger, Heves vm. Születés ideje 1881. VIII. 30. Halálozási hely Dejtár Halálozás ideje 1960. V. 28.

Mészáros Károly 1848-as honvéd hadnagy. Dejtár, Nógrád m., 1829., r. kat. Családi nevelő. Nőtlen.

1848 őszétől a 28. (debreceni) honvédszászlóalj katonája. Őrmesterként megsebesül az isaszegi csatában (1849. ápr. 6.). Ápr. 24 (1)- hadnagy alakulatánál az I. hadtestben a világosi fegyverletételig. 1850. febr. 1. besorozzák a 25. gyalogezredhez. 1851. aug. 31. pénzért kiváltja magát.

Molnár József Születési hely Dejtár, Nógrád vm. Születés ideje 1825. III. 14. Foglalkozás rk. plébános. Pécssett elvégezvén a bölcséletet és teológiát, 1848. jún. 21. azon egyházmegyében pappá szenteltetett; segédlelkész volt Abaligetén, Jovánczán, Závodon, Báttaszéken és Mőzsön, hol egy ideig administrator is volt; azután ismét káplán Agárdon és Bükkösdön 1857-ig; ekkor a pécsi lyceumban a természettan és matematika tanára lett. 1864. okt. 1. Grabócson administrator, decz. 9-től pedig u. ott plébános volt. 1870. nov. Bükkösdre helyeztetett át szintén plébánosnak.

Programmértekezései a pécsi főgymnasium Értesítőjében (1857. Az elektrokosmodinamikáról, 1859. Középidőszámítások Pécsre és más helyekre, A Julius és Gergely-féle időszámításról).

Munkái: Egyházi beszéd a pécsi székesegyházban. Pécs, 1864., Népszerű csillagászat. Magyar tudom. akadémiai dicséretet nyert pályamű. Pécs, 1865. A szövegbe nyomott fametszetekkel és két tábla rajzzal. (Ism. Hon. 1865. 164. sz.)

Nagy Ilona orvos Születési hely Dejtár, Nógrád vm. Születés ideje 1932. IX. 11.

O. Nagy Zoltán író Budapesten született, 1952. december 27-én. Gyermekkorát a Dejtárhoz tartozó Lókoson töltötte. (Édesanyja, aki nyugdíjas tanítónő, a mai napig itt él.)

1979-ig nyomdászként dolgozott, jelenleg a MOL Rt.-nél gázátadó.

1974-ben nősült meg, felesége Stróbl Katalin pedagógus.

1976-ban született Marcell, két évvel később pedig Dániel nevű fia.

Fő művei: Út Eridanusba (kisregény, 1980), Vénusz beteg (elbeszélések, 1985), Vénusz születik (kisregény, 1987), Balladák lányai (1989), Leevezni a Lókoson (napló, 1998), Nem kell hal (kisregény, 1998)

Minden írása Dejtárból indul, a Lókosból születik és oda is tér vissza. Műveiben az itteni emberek gesztusai, gondolkodásmódja tükröződik.

Oó Mihály, képzőintézeti tanár, szül. 1832. szept. Szécsényben (Nógrádm.); a gymnasiumot Gyöngyösön és Selmecezen végezte. Mint tanító működött Megyerben és Dejtáron (Nógrádm.). 1850 őszén Pestre jött a kir. kath. fitanítóképzőbe; ennek elvégzése után Budaujlakon működött mint osztálytanító; innét Pestre jött a ferenczvárosi elemi iskolához; helyzetén javítani kívánt, azért Rézbányára (Biharm.) ment, hol 13 évig bányatelepi tanító volt. 1870. márcz. 1. a nagyváradi r. kath. iskolánál kezdte tanítását és 1903. aug. 31. bevégezte, midőn nyugalomba lépett. Azonban, mint képzőintézeti tanár, még folytatja működését. Cikkei a nagyváradi iskolai Értesítőben (1874. A koraérett ifjúság; 1891. Az ásványország a népiskolában, 1887. Az ártatlan ifjúság, 1888. Miként orvosolhatja a tanító a hanyag iskolalátogatást és a hiányos házi nevelést, 1881. Korunk hitetlensége).

Wittinger Antal elemi népiskolai tanító és polgári iskolai tornatanár, szül. 1850. szept. 8. Török-Bálinton (Pestm.) földmívelő szülőktől; a magyar nyelv elsajátítása végett szülei már 10 éves korában Székesfehérvárra adták az elemi iskolába; a gymnasiumba Budán és Pozsonyban járt, a praeparandiába Pesten, hol tanítói oklevelet szerzett. Két évig segédtanító volt Dejtáron (Nógrádm.). 1873. Székesfehérvárra a leányiskolához választatott meg; miután a Székesfehérvár és Vidékebe: A tornászat fontosságáról cikksorozatot írt, a városi hatóság az iskolákba behozta a tornászatot és annak vezetésével őt bízta meg. 1875. a kőszegi népiskolához választatott meg (időközben pár évig a polgári iskolánál volt alkalmazva).

Cikkeket írt a Néptanítók Lapjába (1871. A pesti tornászati tanfolyamról); a Vasvármegye című monográfiába (Bpest, 1898. Kőszeg város, Kőszeg közigazgatása); írt a Vas megyei Lapokba és a Vas megyei Közlönybe; a Kőszeg és Vidékének 1881 óta rendes munkatársa.

Munkái: Kőszeg városa és környéke. Kőszeg, év n., Török-Bálint története és leírása. Bpest, 1901. (Ism. Vasárnapi Ujság 38. sz.). Szerkesztette a Kőszeg és Vidéke cz. hetilapot 1886. febr. 14-től 1887. aug. végéig és 1890-től 1901-ig.

MAGDÁS EMŐKE

Esett

Be, a bőr alá. Jó az üresség is. Amikor már nem is fáj, nem is éget, nem is sebez semmi. Szakadt az eső ma éjjel, csak úgy, valahonnan jött a derült égből. Az emberek rohantak, mindenki tartott valamerre, csak ő állt egyedül a töltés tetején. Vannak pillanatok, amikor nem is tart semerre. Amikor nincs hová siessen, és csak megy, vánszorog az utcákon. Hagyta, hadd folyják le a hajáról a tarkójára, az arcán végig, a pilláiról a szájára, a nyaka ívén keresztül a hátára, hadd szolmizálja végig minden egyes csepp a csigolyáit és lefolyjon a derekán, aztán a lábáról a talpa alá, le a földre, onnan a föld alá, hogy felszippantsanak mindent a gyökerek. Őtet is, mindent, ami ő, amit tőle vittek el magukkal a cseppek, amikor beszivárogtak az agytekervényei közé is, és rendes erővel pulzáltak benne, a csontjaiban és minden apró izületében. Holnap kilencig alszok, ez jutott eszébe. És az is, hogy cigit kéne venni valahol. És az is, hogy a kávé is elfogyott és holnap már megint szédelő lesz, mint máskor, a koffeinmentes reggeleken. És az is, hogy csupa víz lett a kedvenc zöld szoknyája, és most alig tud megmozdulni benne, mert rátapadt egészen, szorosán a lábaira. Meg az a bizonyos nap is. Itta a kávé t reggel a teraszon egy átalvatlan éjszaka után. Szembe vele ücsörgött a barátnője is, egy székelő kisleány, aki csak azért jött akkor el, hogy biztató pillantásokat vessen rá az első padból, amikor dönt az élete sorsa felett. Akkor is esett az eső, de akkor csak szemerkélt, soha meg nem állni akarással, tekintet nélkül az esküvőre.

- Mi lenne, ha most megszöknék? – kérdezte mosolyogva, némi ál-közönnyel.

- Te döntöd el, kislány. Van rá még pár órád. – válaszolta. Ugyanolyan ál-közönnyel. Közben pedig apró szemével fürkészte az arcát, belelesett a szeméi mögé, hogy kiolvasson valami választ. Mosolygott huncutul, sejtelmesen.

Igen. Minden nagy döntés előtt megvannak a pár órák, amikor csak úgy kiállhatunk a sorból, és azt mondhatjuk: nem, köszönöm szépen, én ebből nem kérek. Amikor elrohanhatunk, fölszedhetjük a lépcsőket, amiket kiraktunk magunk elé, hogy lépésenként formáljuk az életet.

Összepakolhatjuk a bőröndöt, és istenhozód kiálthatunk a dolgoknak, amik fogva tartanak és az embereknek, akikért felelősek vagyunk. Megtehetjük. Csak úgy, egészen könyörtelenül. Mindig azt hitte, egyszer ő is lehet **a lány** valaki számára, és nem pedig egy kedves teremtés a sok közül, hogy majd valaki kitalálja a gondolatait, hogy fogja majd valaki annyira szeretni, hogy elfogadja a hóbortjait és, rohanjon vele az ábrándjai után, hogy úgy lépjen, ahogy ő, cikkcakkban a parkon keresztül, vagy csendes esténként ráterítse a takarót és ne írja elő senki, hogy hánykor feküdjön le, hogy mit főzzön és ne orroljon, ha mégsem főz, hogy elviselje valaki, amikor hisztis, és elfogadja, hogy a magány is kell, vagy megdicsérje, amikor szép, s amikor nem is maga miatt szép.

Az is eszébe jutott, hogy a szeretőknek sokkal könnyebb. Hogy mosolyognak, kitöltik az űrt valaki mással, aztán lehet, ők is hazamennek, mert őket is várja valahol valaki, aki csendben újságot olvas a tévé előtt, és azon gondolkodik, vajon hol kóborol a másik, felhívta-e telefonon a nagymamát és holnap mit főz ebédre. Vagy csak néz a tükörbe, nézi az arcát, magát, hogy mennyire megszapordtak a ráncok és mennyit mélyült a szeme alatt a gödör.

Valami nagy szomorúság telepedett rá, alaktalan, barna, testetlen szomorúság és húzta, csak húzta le a vizes vállait. Az esővel jöhetett, odafenn az égből. Benne is esni kezdett. Először csak nagyon lassan, cseppenként koppant, szemerkélt, aztán megindult mély, egészen mindent elöntő zuhataggal. Aztán megindult ő is a belső zuhataggal, és a torkában ott lapult a sebzetek jajkiáltása.

Nem volt hideg, pedig fúj a szél is, de nem érdekelte már semmi, és ebben a nagy esőben mindent hátrahagyott, kimosta belőle a világ - egyedüliséget, a tuskéket, a rossz napok ízeit, a megszokásba való beletörődést, a kényelmességet, a változástól való félelmeket, a mindig - minden - ugyanazt, az örök magányt, az önzést, és minden elől elszaladt, és már nem követi semmi, nem lobognak kérdőjelek a feje fölött, hanem olyan lett ő is, mint az eső.

Örök játék

A tárgyalóterem padjaiban emberek feszengtek. Halkan mormogtak egymás között. Bejött a bíró is, mindenki fölállt, leült, elhallgatott, de csak egy percre, aztán morajlott tovább, hiába intett mindenkit csendre az ősz hajú ember. Sokan voltak ott, a férfiak felvették a legszebb öltönyüket, a nők idegesen igazgatták a hajukat, tördelték a kezüket, várták, mikor kerül rájuk a sor.

Kilenc óra volt. A harmadik padban szorongva ültünk egymáshoz közel. Végignéztem magamon, a piros bársonynadrágon és a fodros, fehér, lenge ingemen, s hirtelen elszégyelltem magam. Felvehettem volna valami alkalmatosabb öltözetet is, aztán eszembe jutott, hogy végtére is nem szüreti bála jöttem és nem ez életem legboldogabb pillanata.

Összeszorított, remegő térdekkel, szorosan ültünk egymás mellett, mint ahogy két fázós veréb ül a dróton eső után. A kezünk ölnkbe ejtve, az ujjainkkal babrálódtunk, és ruháink szegélyét gyűrögettük. Néha egymásra néztünk, de azt is csak úgy finoman, a szemünk sarkából egy-egy pillanatra, kicsit lopva, kicsit kutakodva, s talán mindkettőnk fejében az járt, hogy mit gondolhat ebben a percben a másik. Szólni nem szóltunk egymáshoz. Nem volt mit. Szanaszét heverték a gondolataink. Fáztam. Talán a tárgyalóterem hangulata tette, talán csak a reggeli erős kávé, talán másvalami, ami megremegtette a csontjaimat és fölborzolta a tarkómat, amitől hideg verítékcseppek folydogáltak le a hátamon, végig a gerincemen az utolsó csigolyáig.

Az ablakon át beszüremlett az utca reggeli zaja. Valahol szódásüvegeket pakoltak le, csörömpölve koppantak a rakodó legények erős markából az utca kövezetére. Majd szeméthordó autó csattogtatott, a hulladék bűze felszállt, összekeveredett a pékség kenyérillatával, s ez a furcsa szag terjengőzött tovább körülöttünk, rátelepedett a hideg bőrömrre és beleitta magát az előttem ülő nő barna, vékony szálu hajába is. Mentő szirénázott, járdát söpörtek, dudáltak a türelmetlen autósok.

A közeli iskola udvarán gyerekzsivaj, éppen becsengettek. Egy kislány az édesanyjáért sipított vékony gyermekhangján, talán az uzsonnáját felejtette anyukája szatyrában, talán csak egy ölelésre vágyott. A szemben levő börtön ablakából mélán bámult rám egy bozontos fejű, szakállas férfi, aztán beemelte a párkányról a bádogtányérban párolgó ételt és eltűnt a félhomályban.

Pókhálót lengetett a szél az ablaktok sarkában. Nyolclábú, barna, éhes tulajdonosa rohangászott fel – alá. Szövögette hálóját zsákmányra várva. Nincs szerencséje, egy légynek sem akarózik arrafelé repülőzni. Hiába. Akadt ma a legyeknek fontosabb dolguk is: lábukat dörzsölgetik, apró pontokat raknak a mennyezet ékes felirataira és a padokra lenéző, évtizedek óta mozdulatlanul álló, igazságot képviselő Iustitia poros orrának hegyére is. Ebben a nagy összetömrülésben érdekes hangulat fogott el. Mindenféle ügyeket tereget mindenki a bíró elé, egyszerre lett mindenki szemtanúja mindenki életének, s mindenek fölött állt a bepettyezett Iustitia egyik kezében pallossal, másik kezében mérleggel, szembekötve, hogy pártatlanul sugalmazza a makulátlan igazságot. Furcsa dolog ez. Nekünk nincs bekötve a szemünk, mégsem tudunk mérlegelni. Egynémely ember a fejét csóválja, egynémely ember felsziszeg valami különös helyzet hallatán, a másik hevesen bólogat, ha felfedez a sorsok között a magáéval valami hasonlatosat, és rokonszenvet érez emezzel vagy amazzal. A nő elhagyta a gyerekét, és Spanyolországban szedi a narancsot barna szeretőjével. Megfáradt nagyszülők vállalnak gyámságot szösze kisbabáért, a bíró rosszállóan húzza össze vastag szemöldökét, de már koppan is a kalapács. Az ügy elintézve, anya továbbra is szedheti a narancsot, a nagyszülők meg... Szóval csak valahogy intéződött el. Aztán húszperces viták folynak a gyerektartások körül, de valahogy mind ugyanarról az egy dologról szól: sértett vagy megunt házastársak cibálják ki egymás zsebéből a pénzt, ha már mást nem nagyon cibálhatnak egymáson. Az apa lelépett egy nőcskével, a sértett feleség követelődik, az apa nem érti, hiszen ő szerelmes, hagyjanak neki békét, szabadulni akar, s tán a szemében némi undor is van, de viseli nyugodtan. Egy másik helyzetben meg a férfi emelt panaszt, mivelhogy az asszonyka követeli magának a jussot, de a gyerekeket hetek óta elfelejtette hazahozni a nagymamától, és senki nem értette, hogy akkor most kit kell eltartani. Apró kis figyelmetlenség. Iustitia a fejét rázná, ha nem lenne bronzból kiöntve. De haladjunk tovább. Egy másik embernek a kutyáját akasztotta fel a szomszédja, mert amaz nem bírta megadni az adósságát, a sokadik meg kirabolta a szülei üzletét, s előkerült egy bilincsbe vert – mondhatni csak férfiembernek kinéző egyén is – aki kacagva adta elő legújabb hőstettét. Közben persze büszkén nézett hátra az asszonykájára és a rajta csimpaszkodó gyerekekre. Jó példakép lesz, ha felnőnek ők is. A bíró persze rögtön kiküldi őket, kiskorú szájatátik ne hallgassák a felnőttek mocskait. Az ember érdekes állat. Szereti a pénzt, ez életének fő mozgatórugója és képes érte szép ruhájában perlekedni. Tornyosulnak az akták, koppannak a kalapácsütések, csilingel a sorok végén az írógép.

Eldől a pénz sorsa, a gyerek sorsa, a jóké, a rosszaké, a mártíroké, az áldozatoké, a felelősséget átvállalóké, a felelősséget elhárítóké, a narancsszedőké, a kapzsi, a fukaroké, az álmodozóké, a bűnözőké, a felszarvazott férjeké és a mérges feleségeké. Persze minden csak nézőpont kérdése, hogy ki a jó és ki a rossz ebben a játékban, vagy van-e jó és rossz, győztes és vesztes egyáltalán. Mert egyik így látja, a másik úgy, csak a szerelem dolga nem dől el, ami megszűnt, elillant vagy odébbállt és haragosan számon kérjük a másik elveszett érzéseit és a boldogságunkat, amiről azt hisszük, nem is rajtunk áll, hanem mindig a másikon. Végére is, senki nem győz. Mind áldozatok vagyunk, saját kis mozaikéletünk áldozatai. A gépirókisasszony ír, a gépirókisasszony összevet az ügyvéddel. Ő már sok ilyet hallott.

Könnyű neki, a kisasszonynak. Ő mindig szép, mert ez is a munkájához tartozik, hogy szép legyen, és hogy nyüzög arcú, kiöltözött embereknek gépeljen. Hosszú, göndör, szőszke haját a feje búbjára csavarintotta kontyocskába. Karcsú is, mint a nádszál, a szeme kék, akár a nyakába hanyagul odavetett selyemsál, talán ő a legüdebb ebben a teremben. Nincs rajta semmiféle részvét, s még a szájalom legapróbb jele sem mutatkozik hamvas arcocskáján, neki minden mindegy, ő csak a munkáját végzi.

A gépirókisasszony ír, a gépirókisasszony nevet. A bíró a nevüket szólítja. Te mellettem állsz. Vagy toporogsz tán, alig észrevehetően ritmust dobol a lábad. Igazad van. Legszívesebben én is máshol lennék. Mindjárt dél van. Látom rajtad, te is unod, szórakozottan diktálod le a neved a kisasszonynak, aki közben fel se néz, egyre csak pusmog és nevetgél. Régóta nem láttalak. Reggel, amikor a téren találkoztunk, már messziről kiszúrtam, hogy lefogytál. Mióta elköltöztem, megnyúlt az arcod és a szemedbe különös fény költözött. Nem is ragyog, nem is tompa, olyan megmagyarázhatatlan. Pedig én mindig tudtam, mi van a te szemedben. Szép szövetkabát volt rajtad.

- Csinos kis darab – morzsoltam az ujjaimmal a szegélyét, s közben azt gondoltam, hogy régen te sosem vettél volna fel szövetkabátot.

- És hogy vagy? – kérdezted hosszú hallgatás után egy párkánynak támaszkodva látszólag könnyedén. Nagyot szippantottál a cigarettádból. Közömbösen vontam egyet a vállamon.

- Boldog vagyok – szólaltam meg hirtelen, csak úgy kijött a számon és magam is elcsodálkoztam, talán nem is kellett volna mondanom, mert neked valahogy soha nem is mondtam. Aztán osztozkodni kezdtünk ismét az összegyűjtött kis tárgyainkon. Tied a mosógép, a gáztűzhely, a bútorok, a szőnyeg, amin felnöttem, egy másik, amit anyámtól kaptam Karácsonyra, egyszóval minden, amit közösen vettünk meg az is, amit nem. De ha jól esik neked, hát legyen. Persze, én megértem, én mindent megértek. Ráadásnak még a szüleimet is megkaptad. Ajándékba. Egy cseppnyi fájdalomdíj mindenkinek jár. A jó magaviseletért. Velük töltheted a hétvégéket, amiket nekem kellett volna. Persze engem nem hívtak. És ehed anyám főztjét, amit nekem kellett volna ennem, miután elköltöztem és nyomorogtam fillértelenül az ócska albérleti lakásomban. Ha kérnéd őket, téged még biztosan be is fogadnának, ahogyan engem nem. Ha nevet változtatnál s egy lakcím is kéne, ahova hivatalosan tartozhatsz, azt is megkaphád, de nekem ilyen nem jutott, mert hát a szemétdíjat, azt fizetni kell, még ha nem is lakik ott az ember. De te nem vagy a helyemben, nem kell ilyeneken rágódnod, mert te a helyeden maradtál, neked jó volt úgy. S talán nem is kéne haragudnom rád emiatt, hisz nekem is maradt pár rongy, kacat, s a csorba csuprom.

Még egy kicsit játszom veled, mint macska az egérrel, teszek egy utolsó próbát:

- A szőnyeget sem vihetem? – és gúnyos mosoly bujkált a szám sarkában – Azt különben is én kaptam anyámtól karácsonyra.

- Nem. – inted makacsul – Nem akarom, hogy másvalakivel hemperegj rajta. S különben is, nekem egy szép emlék.

Bólogatok, és eszembe jutnak a szép emlékek azon a szőnyegen. Sok éjszakát aludtam át rajta – egyedül. Kétségtelen, az ilyen emlékek megőrzésre szorulnak egy biztos helyen.

- Mikor jössz haza? – kérdezed terelve a szót, s mit sem sejtve, hogy milyen ócska kis gondolataim vannak éppen.

Szerettem volna belekiabálni az arcodba, de csak ennyit mondtam:

- Ha beosztjuk egymást anyámnál. Egyik hétvégén te, másik hétvégén én... Hogy ne legyen ütközés – és kínunkban mindketten neveltünk, de egyikünk torkából sem tört elő igazából, s hát neveltünk, ha már épp nem sírhattunk rajta.

A gondolataimból az írógép kattogása rángatott újra a tárgyalóterem közepére a pódium elé. Már csak egy kis rivaldafény kéne, a cirkuszok fontos kelléke az.

Két korty kávé között finom kis kezével dobálja a betűket a gépirókisasszony papírra. Egy sor, két sor, három sor, néhányadik, sokadik, sorok végén csengettyű. Életünk apró mozaikjai.

Néhány kérdés, kérdésre néhány félszeg válasz. Tőlem, tőled, csendben, szinte szégyellősen, hisz tudjuk, az igazság más, s mégis jobban hangzik így, hivatalos formába öntve. Valahonnan messziről hallom a saját hangom, idegenül cseng, mintha nem az enyém lenne. Kész, vége, kipróbáltuk magunkból a nagyközönség előtt, amire pár hónapja még igent mondtunk.

Most felcseréltük nemekre meg tagadókra, s a pap is örülhet, aki összeadott minket. Azt mondta: „Úgysem maradtok ti együtt”. Végére a papoknak is igazuk van, mert ők az Isten szószólói.

Igaz, nem egymás szemébe mondtuk, hanem csak úgy, a gépirókisasszony felé, hogy valami elmúlt, elszaladt, nem kellünk már egymásnak.

Utolsó csengettyű után kalapácsütés. A bíróé. A gépirókisasszony kecses – hanyag mozdulattal hajtogatja össze mozaikéletünket a festett körmei között. Beszúfolja a többi, irattartóba rejtett életmozaikok közé, amik az asztalon tornyosulnak, amiknek főhősei futószalag-módra szállingóztak ki a teremből egymás után, s várják ugyanúgy, hogy pecsétet nyomjon rá valaki, egy másik kisasszony ápolt keze, hogy bekerüljön minden az archívumba az utolsó kalapácsütés után. Meleg van. Te is rám nézel. Kutatunk a másik arcáról valamit, valami olyat, amit eddig még nem láttunk, s jut eszünkbe tán az is, hogy mi megígértük valamikor. Megígértük életre – halálra, hogy igen, úgy lesz. Aztán nem lett úgy. Valami mindig hibádzott. Valaki nem volt elég jó, elég figyelmes, elég türelmes, elég önfeláldozó. Aztán nem volt kézben kéz. Aztán mosoly sem volt, mit reggelre tartogattunk egymásnak álmainkban. Aztán ebéd sem. Aztán testmeleg sem. Aztán álom sem. Aztán semmi sem. Majd valaki mással másképpen lesz. Talán jobb is lesz annak a valaki másnak, mert megkapja azt a szeretetet, amit egymástól vontunk vissza életünk néhány jelentős pillanatában.

A kijárat ajtó előtt megálltál egy másodpercre, és intettél egy presszó felé. Kávét rendeltél, magadnak erőset, rövidet, cukornélkülit, nekem hosszút, tejjel és cukorral, ahogyan én szeretem.

Eszembe jutottak a napjaink és az a reggel, amikor kifogytak belőlünk a csodák. Ültünk egymás mellett hallgatagon. Sok olyan napunk volt, amit kitöltött ez a furcsa szónélküliség. Könyvet vettem a kezembe, te a tévét bámultad, hogy ne kelljen mégsem valami értelmeset mondani. Csak cibáltuk ide-oda egymást szeretve és lökdösődve. Csak játszottuk az örök játékot, egy lépést előre, kettőt pedig hátra. Ha vallattál, én tagadtam, ha én kérdeztelek, te elnémultál. Nincs mit mondanod, jelentetted ki harmincévesen, pár hónap után. Aztán mégis közeledtél, de mire kinyújtottad a karod, én már árkon-bokron túl voltam. Aztán hazavánszorogtam, te ellöktél, s mikor megfogtad a kezemet, az enyém folyt ki a te kezedből, mire válladra hajtottam volna a fejem, te már nem voltál sehol, s mire ragaszkodni kezdted, én löktelek el magamtól. Követelőztem, nem adtál, de ha te akartál túl sokat, elbújtam a sarokba. Mire szemedbe fúrtam a tekintetem, te elkaptad a fejed, mire ajkamhoz tapadtál volna, én már másén csüngtem. Mikor kapni szerettem volna, te már nem adtál, mire adtál volna, nekem már nem kellett. Ha itt vagy, már nem kellesz, ha itt vagyok, már nem kellek. Játszottuk az örök játékot és eltáncoltunk egymás mellett. Mintha soha nem is járta volna a lábunk egyszerre a lépéseket.

- Sajnálom. – mondtuk ki, pedig dehogy sajnáltuk már.

Valamit szeretnél volna még mondani, de egy hang sem jött ki a szádon. Talán miattam volt, talán az én feszengésem miatt, vagy, mert nem akartam észrevenni a mozdulatodat, utólag már bánom is kicsikét. A saroknál intettél. Nem könnyedén, nem nehézkesen, de magam sem tudom megmagyarázni, hogyan.

Fürdött az utca a napfényben és valaki kitért karokkal jött felém a járda túlsó oldalán, hogy beletegyem a kezem a kezébe. Ugyanarra a ritmusra lépkedtünk. Egymásba simulón.

MAGLÓDI IMRE

Sodródó felhők

Sodródó felhők
nyárvégi kék-ég vásznon
hűsítő árnyék

Göcsörtös testű
bogár illatú faháncs
nyomja tarkómat

Barnult- holt levél
lebeg kedves táncával
könnyem hull érte.

2009 09 09

KARAFFA GYULA

Stílusgyakorlatok Petőfi versére

A konyha

Pákosztos macskák a konyhakövön,
pattog a tűz, egy leány szítya.
Pipafüst keveredik a gőzzel,
látványa szívem elszorítja.

Pipám már ég, miért is jöttem?
Reméltem, hogy meglátom őt itt.
S lám, valóban, a kályhát rakja,
eszem a szívit, meg a főztyit!

Addig tátogattam rá a számat,
míg a pipám kialudott csendben.
Fene bele, vigye el a kánya,
elfér majd itten a zsebemben.

A szívemben meg a kisleány!
Hogy lobog a láng a szemében!
Hej, csak ne lenne hagymaszag,
meg a fakanál a kis kezében!

Haiku

gőz konyhaillat
pattogó tűz pipa ég
szerelem gyullad

Pipám füstje

Pipám füstje
keveredett
a konyhai szagokkal.
Hányinger!
Mi a nyavalyát
keresek itt,
ha már égek?
Tán az átkozott
szívem hozott,
az vezetett
a konyha melegébe.
Kikacagott
a kisleány is
bajomba,
de ahogy a tűzet rakta...
felszította vágyam!
Ha egyedül lenne
anyává tenném
a konyhaasztalon!
De így csak
a
két lángoló szemét nézem,
s közben meg-meg szívom
a pipám.

Óh, kisleány

Óh, kisleány, jerr csak, mondom,
ez itten a te konyhád lész.
Rakj a tűzre, hadd lobogjon,
míg vacsoránk nem lesz kész.

Jöjj kisleány, jerr csak jösszte,
adj egy csókot pipás számra!
Van még idő az öhömnek,
míg rákerül a kalánra.

Addig babám használjuk ki
kevés időnk kellemesen!
Add kezembe a pipámat,

hadd szíjjam meg jó rendessen.
Ropog a tűz, fő a krumpli,
eszem azt az édes szádat!

Konyhai Ámor

Otthonom látom, jókora konyhát, tűzhellyel egybe szemem előtt,
benne leányka, tüzet rak éppen, s annak a lángja jó nagyra nőtt,
annak a lángja égeti szívem, égeti testem vágnak heve.

Óh, te leányka, rózsalugasba jerr velem jácni hû szeretõt,
jerr velem lyányka, ne hagyd a vágyba, ne hagyd magára hév szeretöd.
Ámor nyilának vashegyû vége sebezte meg ifjú szívemet.

Nincs erre gyógyír, csak a szerelmed, no meg a pipám kézmelege,
zsarátnok kéne rá a dohányra, óh te leányka, hozd csak ide!
Hadd szívjam én ki pipámnak lelkét, de csak miután végeztem veled.

Egysoros

a konyha univerzumában szerelemfúzió

CSAPÓ LAJOS

A vándor

(Stilusgyakorlat)

Szürke szőnyegként simul talpam alá az út,
S felülről kajánul röhög rám az ég,
Az ősz álmodó fejemre dob koszorút,
Fonnyadt leveleiből, hiszen van neki elég.
És ki is jár nekem, az ütődött bolondnak,
Kit csodálnak, szánnak és sokan irigyelnek,
Szitkot, követ rám sehol sem dobnak,
Tisztelnek is tán, - de sehol nem szeretnek.

A szél kopár mezőkön lökdös előre egyre,
Éhes keselyű köröz konok fejem fölött,
Mások féltett kincseire ügyet sem vetve,
Bolyongok egyedül, mint egy üldözött.
Értékeimnek én nem lajtromozom számát,
És szórom számolatlan az embereknek,
Elfogadják ezt, de meg soha nem bocsátják,
S bár elviselnek ezért, - de sehol sem szeretnek.

Lelkem rég nem háborog már, mint a tenger,
Elviselem, beletörődtem, - de el, nem fogadom!
Mint a kenetlen tengely vásik el az ember,
A Nap meg csak álnokul, vihog e fura vándoron.
S ha már elszórtam mind, a bennem égő energiát,
És nem lesz semmi, mit adnék a kérő kezeknek,
Majd a szellőplébános mond fölöttem liturgiát
Aztán könnyel átlépnek rajtam, - s hamar elfelednek.

2002. 03. 25.

KONTRA MARIKA SZVÍTA

Félcédulám 2.

Menni kéne Mi tagadás

azt mondjátok	bolond vagyok
félcédulás	őrült féle
az is vagyok	szemem ragyog
mi tagadás	menni kéne

amit hiszek	amit teszek
egész hittel	egész tettel
ha nincs hitem	hitet veszek
egész szívvel	s leszek ember

útra kelnék	szárnyra kapnék
vinnék hitet	hoznék tudást
szépre lelnék	szépet adnék
kapnék szívet	kapnék csudát

harmatcseppel	égbe szállnék
felszikráznék	napsugárral
bús felhőkkel	meg-megállnék
beszélgetnék	szivárvánnyal

szeretetet	szórnék egyre
osztogatnék	boldogságot
békét hitet	nem feledve
adogatnék	sok jóságot

bolond vagyok	azt mondjátok
őrült féle	félcédulás
szemem ragyog	az is vagyok
menni kéne	mi tagadás

VIDECZ FERENC VERSEI

SZÜLETÉSNA POMRA

(József Attila nyomán szabadon)

Hatvanöt éves lettem én:
mezítlábas életregény,
letye-
petye.

Rímrémség, mellyel untatom,
ha dolgom nincs, s van alkalom,
ipam,
napam.

Hatvanöt évem elszellent,
s még görcsoldásra sose telt,
pardon,
Gordon!

De mondhatnék Ferkót, Gyulát,
bárkit, látod a formulát:
secko
jedno!

A nagy lóvé máshol csorog;
vezérek, főcsők, naplopók:
tatár
bazár.

Krajcárért tûrj rúgást, köpést,
agy-halottra rakj dunsztkötést,
szamár
tanár!

Lehettem volna talpnyaló,
vagy délibábbal házaló,
faggyú
agyú.

Hívtak, legyenek logós vagány:
párt-kuplerájban hím-madám,
szöveg-
löveg.

De nem lettem póráz-kötött,
parancsra bégetők között
szalon-
barom.

Versem túl karcos? Semmi gáz!
Pár kancsal ítész lefikáz:
köcsög
fröcsög.

Dalra hív sok húros madár,
ki fejükre csak tojni jár;
pimasz
vigasz.

Egy nap bakancsot feldobok;
égi aratógép forog,
s lenyes.
Kegyes!

ELESETT SZAVAK

Mint temetetlen holtak
hevernek körülöttem a versek:
képükön halálba születésük
pillanatának révült csodálkozása;
elmaszatolt vonások kuszaságán,
foghíjas összefüggéseken töprengő,
bárgyú, macska-puhán ártatlan
vagy kés-sikolyos torzók,
szöveg-tumorból szeszélytoll által
kimetszett szavak, metrumokká
merevedett, társaikat sorsukra
hagyó, tülekedő, de
a végreflextől oldhatatlan görcsbe
rándult mondattöredékek, hisztérikusan
agyonhajszolt orgazmus légszomjába
fúlt, langyos gyönyörmorzsák,
s mindegyikük végletesen, letagadhatatlanul
rám hasonlít, azonos
velem, test a testemből,
belőlem szakította ki
megfejthetetlen ösrobbanás. Vajon
akad-e vakmerő ember,
ki én-mindannyiunkat közös,
kartonfedeles sírba temet?

BEMUTATKOZIK:

Ferenczi Éva Mária tojáspatkoló

1950-ben születtem Szentendrén.

A budapesti Móricz Zsigmond gimnázium latin-oroszcsoztályába jártam, és tettem érettségi vizsgát. Kecskeméten elvégeztem az óvónőképzőt. Egy újabb szakmai képesítés megszerzése után évekig ügyvitel technikusként dolgoztam. Később egy külföldi elektronikai cég magyarországi képviselője, végül a társas vállalkozási forma következett.

1996 óta a Nógrád megyei Vanyarc községben élek, ma már nyugdíjasként.

A mesterség alapjait jó 28 évvel ezelőtt sajátítottam el. Az általam készített tojások, az évtizedek alatt sajátos, egyedi küllemet kaptak, de mindvégig megőriztem a hagyományos díszítőtechnikát is. Kedvenceim közé tartoznak a teljesen hagyományos, a NESZ által is elfogadott technikával készült patkolt tojások, valamint a teljesen saját, egyedi eljárással készült „nyitható tojások, melyekbe rézből és ólomból készült miniatűr tárgyakat (templom, útszéli kereszt, tulipános láda, szélmalom, kerek kút, gémeskút, stb.), avagy virágokat teszek. A patkókkal és különböző fémrátétekkel ékesített tojások finom, aprólékos kézi munka eredményei.

Főleg liba, kacska, pulyka és tyúktobjásokkal dolgozom. Ritkábban hozzájutok egy-két különleges tojáshoz is, melyeket különös gonddal kell elkészíteni.

Az 1980-as években az IDEA Iparművészeti Vállalat értékelte és forgalmazta a termékeimet, mostanában a Hagyományok Háza Népi Iparművészeti Osztálya végzi a minősítést. Több zsűrizett termékem van, melyeket kiállításokon is be szoktam mutatni.

A alábbi egyesületeknek vagyok aktív tagja:

Palóc Út Egyesület
Palócföldi Népi Iparművészek egyesülete
Nógrád Megyei Kézműves Műhely
Hérics Kézműves Kör.

Több országos rendezvényen vettem, illetve veszek részt rendszeresen, például:

Tavaszi Utazás Kiállítás a BNV területén
Húsvéti Fesztivál Hollókőn
Bánki Nemzetközi Folklor Fesztivál
Mesterségek Ünnepe – Budai Vár
Megyei és megyén kívüli rendezvények pl.: (Kozárd, Terény, Pásztó, Szécsény, Gyöngyös, Eger, Salgótarján, Balassagyarmat, Ősagárd, Vanyarc, valamint vidéki rendezvények, falunapok.

Önálló kiállításom volt 2009 április 06-25-ig a gyöngyösi Pince Galériában, **Ritka művészégek – Míves ritkaságok** címmel.

Magyarország tájegységeit bemutató külföldi rendezvényekre is kaptam már meghívásokat, például:

- 1986-ban a Frankfurti Tavaszi Vásár
- 2006-ban a Magyar Kultúra Hete Régensburg
- 2007-ben Brüsszel – Artifoire (artifor) - Hollain

A Magyarországi Szlovákok Szövetségének elnöke többször kért tőlem prominens vendégek számára ajándékozható tojásokat.

Ezúton kapott patkolt tojást a

- magyar és a szlovák köztársasági elnök felesége,
- a szlovák miniszterelnök helyettes,
- a szlovák kulturális államtitkár,
- és a szlovák nagykövet is.

Az egyedileg tervezett és díszített tojások eljutottak:

- az Egyesült Államokba
- Japánba
- Argentínába
- Hollandiába
- Franciaországba
- Spanyolországba
- Olaszországba és
- Görögországba.

Végezetül szeretném elmondani, hogy a tojásdíszítésnek ez a módja örömteli és léleknyugtató tevékenység, mely fejleszti a kézügyességet, ötleteket ad, türelemre és kitartásra tanít.

Természetesen minden alkotás eladó, érdeklődni az impresszumban lévő email-címemen lehet, amit továbbítok az Alkotó felé. A Szerk.

Regensburg 2006 október 18 - 22 Ungarische Kulturwochen

Mesterségek Ünnepe 2005 augusztus 20 - Budai vár

Mesterségek Ünnepe 2006 augusztus 20 - Budai vár

Palotás - gyereknap 2009 április 4

Belgium - 2007 július 16 - 25 Artifoire - Bollain

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

„... ave Caesar, ...”

sanda liánból fátylat,
hálót, szigonyt vet,
kókler cirkuszában
vakok kórusa
napkeltét dalol,
pacsirta éneket,
a plebsz tombol,
bomlása lengedez:
„... ave Caesar, ave, ...”

alkonyat vereséből
öntömjén füstöl,
szofista tribunok
kántálnak önáldást,
dicsérnek ocsút, gyomot,
abból kenyeret törnek
utált-áldottnak, nesztek

ne érjen fel egy se,
az ünnepe sarokba verje

tönköly közé konkolyt
hintenek, a szívósabbat
aranka sorvasztja,
mea culpa:
„... morituri te salutant!”

Most látható a természetben – 10. (október)

Az elmúlt hónap ismertetője a gímszarvas és a szeptember hónap közötti párhuzammal indult, ha most is ehhez folyamodnék, akkor az októberhez a dámszarvas a természetes pár, hiszen e vadfajnak a természet rendje szerint jórészt e hónapra esik a násza.

A hónap madarai pedig szinte egytől-egyig a legismertebb hazai madaraink közül kerülnek ki, hiszen a házi- és mezei veréb, a balkáni gerle és a fácán valóban a legközönségesebb madárfajaink, még akkor is, ha itt is vannak téves információk tudásanyagunkban. A macskabagoly pedig az egyik olyan bagolyfajunk, mely életterét tekintve az ember közelségét választja alkalmanként magának.

Házi veréb (*Passer domesticus*)

A csaknem az egész világon elterjedt madarunk igen társas lény, ott van minden portán, településen, falun, városon, mezőgazdasági területeken mégpedig igen nagy számban. Ugyanakkor kerüli az összefüggő, zárt erdőket.

A hímek fejtetője szürke, barnával szegett, toroka fekete, hasi oldala világos, szürkés. A tojó tőle lényegesen eltér (*ivari dimorfizmus*), színe a szürke különböző árnyalatai. Hangja a közismert csiripelés.

Többnyire a talajon tartózkodnak, keresgélnek, porfűrdőznek, ott udvarolnak és párzanak. *A csiripelő hangokkal kísért párzást igen-igen sokszor és szinte másodpercenként megismélik.*

A házi veréb fészke terjedelmes, rendezetlennek tűnő, de belül tollakkal bélelt, meleg és általában üregekben, épületek réseiben, ereszek aljában, a széldezzák nyílásaiban készülnek. Néha telepeket alkotnak, nem egyszer a gólyafészkekben lesznek társbérlők, akár nagy számban összezsúfolódva.

A párok április és augusztus között két-három alkalommal is költenek. A tojó az elpusztult, vagy a szándékosan elszedett tojásokat szinte a végletekig pótolni tudja. *(Gyermekkorom nyarainak ezen ismereteken alapuló „bűnös” élménye volt a verébfészkek sorának kifosztása és a tojások kiívása volt pajtásaimmal.)*

A 4-6 tojásból 12-13 napos kotlás után kelnek ki a csupasz fiókák, melyeken gyorsan kifejlődik a tollazat és csupán 14-15 napig maradnak a fészkekben.

A házi verebek magevő madarak, de fiókáikat a táplálóbb rovarokkal etetik. Az ember körül tartózkodva annak különböző hulladékait, maradékait is kiválóan hasznosítják, pl. hamar odaszoknak a kutyák etető edényeire, a baromfiudvarra, de nagy csapataikkal felkeresik a magtárakat is.

Mezei veréb (*Passer montanus*)

A házi verébnél apróbb (teljes hosszuk 14 cm) madárcák hímjének és tojójának tollazata egyformán színezett (!), fejtetőjük barna, szemük környéke, torkuk és fülfoltjuk fekete. Egész testük a barna különböző árnyalata, hasuk világosabb. Élőhelyét tekintve előnyben részesíti a fasorokat, erdőszéleket, parkokat, ártereket, a tanyavilágot, a kisebb településeket. Itt gyakran elfoglalja a kihelyezett fészekodúkat, vagy akár a fecskefészkeket is.

Magányosan, vagy kisebb kolóniákban egyaránt fészkelhet. A fészkenek alapanyaga elsősorban száraz fűszál, az abból készített gömb oldalán van a bejárat, mely meleg, tollakkal bélelt költőüregbe vezet.

A mezei veréb párok néha évekig használják egyazon fészket, de előfordul náluk a többnejűség is, párzásukban ugyancsak igen nagy aktivitást mutatnak.

A párok április és július között általában két alkalommal költenek. Fészkealjuk 5-6 tojásból áll, melyekből 12-14 nap alatt kelnek ki a fiókák, melyek ugyanennyi idő múlva el is hagyják a fészket.

A költési időn kívül is előszeretettel használják fészkeiket, odújukat éjszakázásra. Ősszel kifejezetten nagy csapatokba verődnek.

Táplálkozása megegyezik a házi verébével.

Mindkét verébfaj elsődleges ellensége a karvaly.

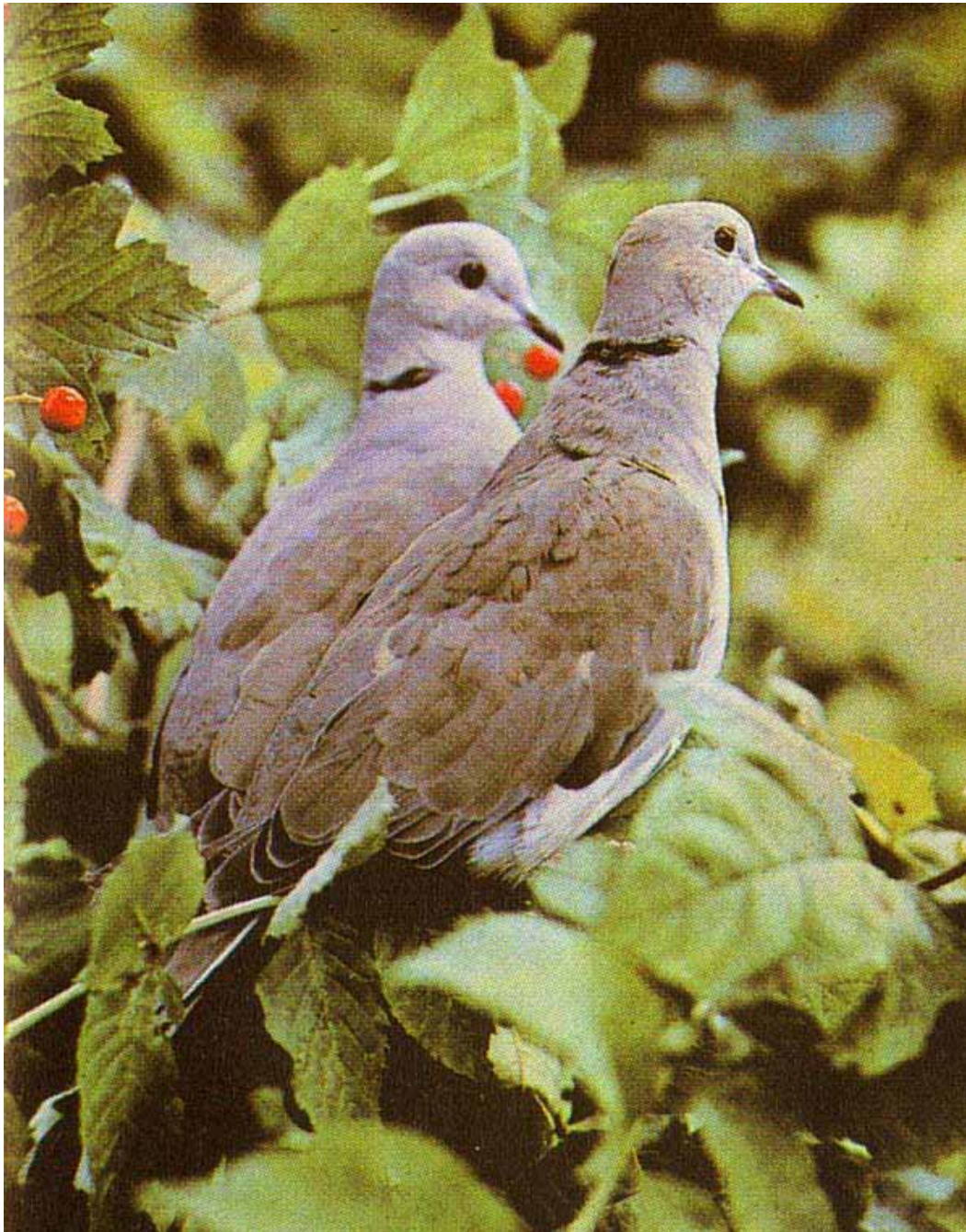
Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*)

Száz évvel ezelőtt még nem ismerték hazánkban, hiszen ekkor Dél-Kelet-Európában és ettől keletre élt Indiáig, jórészt az ember közelében. Majd lassan, végül robbanásszerűen elkezdett északnyugati irányba terjeszkedni. Hazánkban 1932-ben észlelték először, ma viszont már Dél-Skandináviában is fészkel. – Ez az ő sikertörténetük. A lakosság tévesen „vadgalamb”-nak hívja, kérem ne tévesszük össze az apróbb-kedvesebb és sajnos éppen a balkáni gerle miatt is visszaszorulóban levő vadgerlével.

A balkáni gerle valamivel kisebb csupán a városi, vagy az úgynevezett „paraszt galamb”-nál, tollazata összességében palaszürke, pasztellszürke alapon drappos, rózsaszínes árnyaltsággal. Fehéren szegett, fekete nyakörvet visel, mely a fiatal madaraknál még hiányzik. Magevő madarak.

Költési ideje márciustól októberig tart, vagy kedvező időjárás esetén ez az időintervallum is bővíthet, amikor a hevenyészett fészkekben a két tojást 14-16 nap alatt keltik ki és a fiókáik 18-22 napig maradnak a fészkekben.

A kirepülés után a fiatalok új területen telepednek le.

Fácán (*Phasianus colchicus*)

A mindenki által ugyancsak ismert fácán szintén nem őshonos hazánkban, hiszen Közép-Európába valószínűleg a rómaiak hozták be. A vadászat legjelentősebb madara, egyik legjelentősebb apróvadja, melyet igen nagy számban tenyésztnek és bocsájtanak ki a természetbe. E tenyésztési folyamat már a középkorban bizonyítottan megkezdődött, de talán már a rómaiaknál.

Európába több fácán fajt, alfajt telepítettek be, a Kárpát-medencébe öt típus került nagyobb számban, melyek kialakították a ma ismert vadászfácánt, melyek közül néha hasonlít már csupán egy-egy a törzsalakra.

Tyúkkalkatú madár, a színpompás kakas akár a 90 cm-es hosszúságot is eléri, míg a sokkal szerényebb tollruhájú tyúkok 50 cm hossz körüliek.

Kedvenc élőhelye a nádasokkal, erdőfoltokkal, fasorokkal, mezőgazdasági területekkel, rétekkel tarkított területek, ahol a víz -, valamint az éjszakázó fák jelenléte is elengedhetetlen.

A fácán többnejűségben él (poligám) és tavasszal hangos kiáltásokkal, szárnyverdeséssel kísérve udvarolnak, „dörögnek”, gyűjtik háremüket.

A fácánok fészekalja 8-12 tojásból áll, melyet a tyúkok 22-26 nap alatt keltenek ki. A fácánytyúk szívósan ül fészken, tollazatával teljes mértékben beleolvad környezetébe, mimikrijében bízva akár pár lépésre is megközelíthetjük.

A kikelt csibék fészekahagyók, felszáradásuk után azonnal követik anyjukat, aki igen gondos szülő.

Gyorsan tollasodnak, két hetesen már repülősek és három hetesen már anyjukkal „fel is gallyaznak” a fák ágaira. A fiatal kakasok hamar színesedni kezdenek.

Az említett tenyésztésnek és a nagy számú kibocsájtásnak köszönhetően a vadon élő fácánok lassan kicserélődtek és a nevelt madarak domesztikálódásának (házasodásuknak) a hatására jelentős mértékben veszítettek tojásrakási rendszerességükből, a tojásokat hajlamosak más fészkekbe tojni, széjjelszórni, veszítettek kotlási és utódnevelési „fegyelmükből”, illetően ösztöneik sérültek.

A fácán az őshonos, kisebb testű fogoly madarunk élőhely és részben táplálék konkurensé, valamint részint erőszakos természeténél fogva is része van a fogoly visszaszorulásában.

A fácánok táplálékát friss és száraz növényi részek és magvak képezik elsősorban, de különösen fiatal korban igen jelentős százalékban fogyasztanak rovarokat, férgeket, bogarakat is.

Macskabagoly (*Strix aluco*)

Ez a tollfűl nélküli baglyunk a közepes termetű bagoly-félék közé tartozik, szárnyfesztávolsága kb. 1 méter. Kifejezetten éjszakai madár, így aránylag ritkán megfigyelhető, de hangja alapján annál inkább felfedezhető.

A tojónál valamivel kisebb hím hangja, kiáltása ugatás szerű, melyet egész évben hallat, de különös intenzitással ősszel és a tél második felében. A tojó hangja éles „kü-itt”, míg a nemrég kirepült fiókák kéregető, panaszos hangot hallatnak.

Két színváltozata van, a szürke és a barna, feje nagy, szeme szinte teljesen fekete.

A macskabagoly egyaránt otthon van a kultúrterületeken, nagyvárosokban és falvakban, parkokban, de az összefüggő erdőkben is.

Fészket korhadt fák üregeibe, odvaiba rakja, vagy lakott területeken pajtákban, padlásokon, templomtornyokban költ. A természetben a megfogyatkozott öreg és lábon álló holt fák hiánya miatt fészkelése nehézkes, gyakran választja a varjúfélék fészkeit, de néha a talajra is lekényszerül gyökerek közé rakni tojásait. Fészkalja 3-5 tojás, melyeket a tojó kétnapos időközönként rak le.

Mivel a tojó az első tojás lerakása után máris kotlani kezd, a 28-30 nap után kikelő fiókák is sorban követik egymást. A kotló tojónak a hím hordja a táplálékot. A fiatalok a csőrüket és karmaikat ügyesen használva négyhetes korukban hagyják el az üreget és hangosan követelik az élelmet szüleiktől.

A fiatalok kirepülésekor a szülők különösen harciasan védelmezik utódaikat a vélt, vagy valós ellenségektől. A fiatalok a kirepülésüket követően csupán két-három hónap elteltével válnak önállóvá.

A macskabagoly erős, merész és igen eredményes vadász. Lábai, ujjai és karmai a patkány és galamb nagyságú zsákmány megszerzését is lehetővé teszik számára, de az év nagy részében, nyáron kiemelten egereket, pockokat, cickányokat zsákmányol, illetve elsősorban télen madarakat is, melyeket akár röptében is képes elkapni.

Alkalmazkodó képességének köszönhetően a macskabagoly állománya egyenlőre nem veszélyeztetett (ezt a sok-sok óra éjszakai, téli lesen eltöltött idő alatt általam hallott hangjuk is igazolja) - de természetesen védett madarunk.

Dámszarvas (*Dama dama*)

A gímszarvasnál lényegesen kisebb, karcsúbb szarvasféle, hiszen testhossza 125-165 cm, míg marmagassága 80-110 cm. A tömege pedig a bikáknál 50-120 kg, a teheneiknél pedig 30-50 kg.

Ugyancsak eltérést mutat a többi szarvasféléhez képest a bikák lapátosra fejlődő agancspárja. Mindkét nemük a borjaikkal együtt a szőrzetük vörhenyesbarna alapján sorba rendezett fehér pettyeket viselnek.

Színükről tudni kell, hogy világos, sötét fehér, de fekete egyedei is előfordulnak.

Feltűnő lehet a többi szarvasfajhoz képest a viszonylag hosszú farkok e fajnál.

Hazánkban betelepített fajként a szárazabb és melegebb, ligetes, lombos erdőtülsőségeket kedveli. A gímmel ellentétben soha nem dagonyázik. Hazánkban immár több területre is továbbtelepítették, részben tipikus vadaskerti vadként is igen kedvelt és jól tartható vadfaj.

Nem kell messze mennünk példáulért, hiszen a Nógrád település melletti vadsparkot nagyon tudom ajánlani mindenkinek (!) maradandó élmények szerzésére, ahol a dáмок megismerése is részünk lehet.

A gímekhez hasonló módon társas életet él. A dámcsoportok a „rudlik” családi közösségekre tagolódnak, melyekhez a bikák általában nem csatlakoznak, ők külön csoportokat alkotnak. Kivétel az októberre, november elejére eső párzás, a „barcogás” időszaka, amikor a bikacsoportok feloszlanak.

Az egyébként békés természetű dámvad bikái a nyár végére kifejlődött agancsaikat szeptemberben letisztítják és hamarosan elkezdődnek a rivális bikák közötti harcok. A győztes bikák, általában a legerősebb agancsokat, lapátokat viselő lesznek a „csapatbikák”, a jövő nemzedékének letéteményesei. A bikák nászhangja halkabb a gímszarvasénál, igen különös – hallgassák meg, ha tehetik. A tehének következő év május végén, júniusban ellenek. Az egy-két borjút az anyjuk más szarvasféléhez hasonlóan neveli. Azokat a születésüket követő napokban elfekteti, amíg ő táplálék után jár, bár az újszülöttek már ekkor is tudnák őt követni. Több heti szopás után térnek át a borjak fokozatosan a növényi táplálékra.

A dámvad, vagy dámszarvas elsősorban a lágyszárú növények, rügyek, kisebb mennyiségben a lágyszárú kéregének fogyasztója. Sokkal kisebb mértékben fogyaszt rostos anyagot, mint a gímszarvas, zárt, alulméretezett nagyságú kertben a gyepszintet hamar feléli. Télen kevésbé aktív.

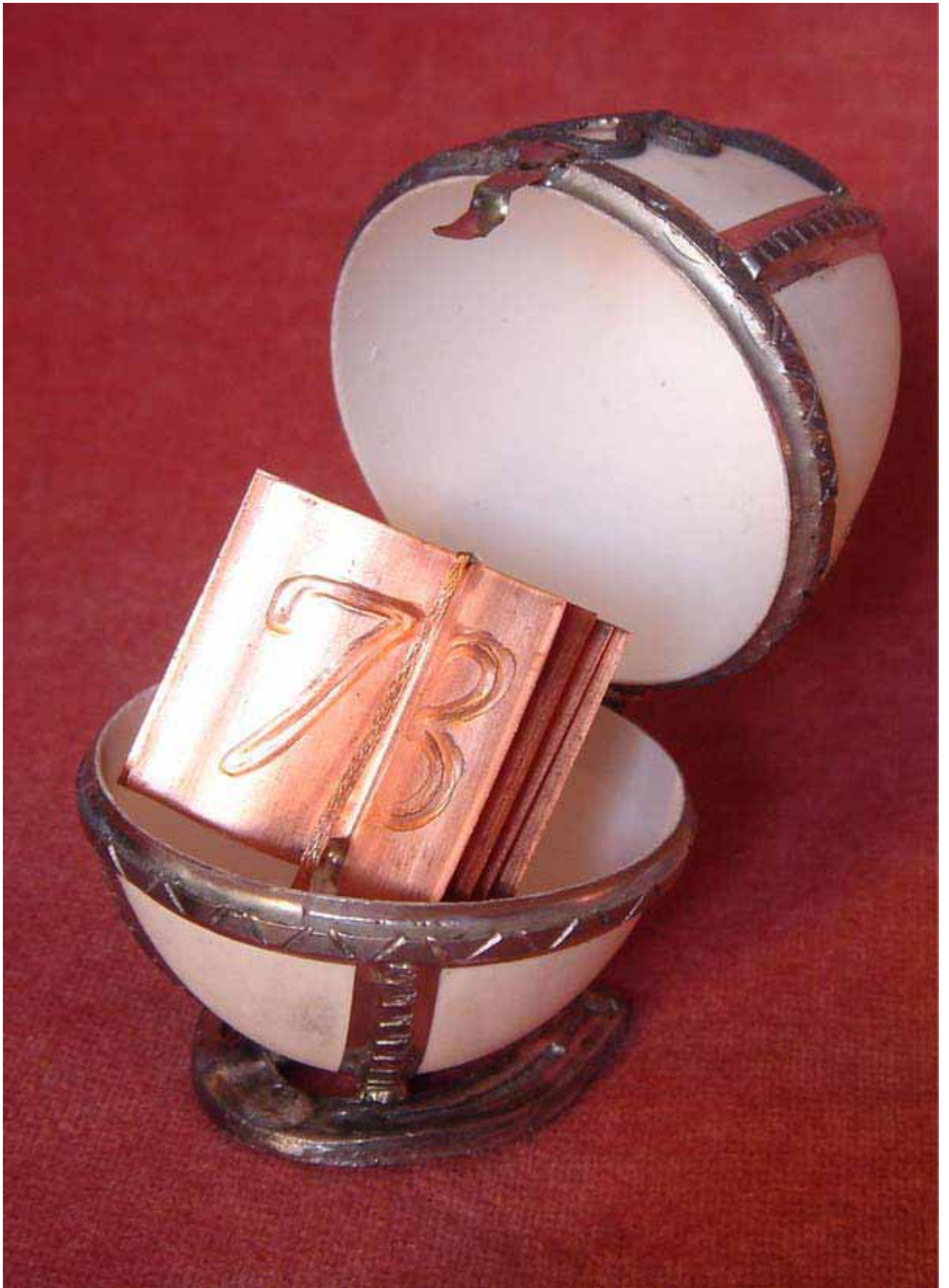

Egyeztessenek a nógrádi vadaskert vezetőjével, keressék fel a parkot akár családi, baráti társaságukkal. Válasszák hétvégi kirándulásuk, piknikjük helyszínéül. Garantálom a kellemes és tartalmas kikapcsolódást, ahol a zoológiai, természetismereti élmények mellett gasztronómiai tapasztalások birtokába is juthatnak. (Villányi Péter úr telefonszáma: 30 / 445 – 6414)

Jó szórakozást kívánok egy kellemes ökörművészállító, enyhe napra, fenyőillatú délutánra a „Vénasszonyok nyarán”, vagy a rozsdásan – sárgán - vérvörösén színes „Indián nyárban” – ahogy tetszik.

Balog István

a Természetismereti rovat írója, szerkesztője

AUDITOR

Szávai Attila írása

Öregember nem biturbó

Gondoltuk, hogy talán az ilyen népies dolgok, a népzene a leányszoknyák galaxis-pörgése majd visszahozza a papit közénk.

Van valami a nagypapival. Legtöbbször csak néz kint az udvaron, mint a falnak támasztott trágyázóvilla. Nagyanyóval is beszélünk már róla, hogy valahogy újra fel kellene tekerni a hangerőt nagypapi lelkében, mielőtt teljesen beleveszik önmaga kihűlt bányatavába. Utóbbit csak azért mondom így, mert egyszer a papi mondta a világra, hogy olyan, mint egy langyos bányató, ahol dinamittal horgásznak a pogányok. Kérdeztem aztán én is, személyesen, mint unoka, hogy mi van vele, remélve: látja rajtam a belőle is fakadó generációt, tehát a jövőt. Hogy látja rajtam a reményt, a genetikai továbbhaladást is, ha kövér, ha lábszagú is, ha rögös, gáncsos is, de az utat. De végül csak sóhajtott, hogy az élet nem egy sztráda, ahol lézeres sebességmérővel mérnek az angyalok, hanem hogy leginkább árokszél, törött kútgyűrű, kétkezi aknamunka. Valószínűleg látni vélte rajtam a tanácsalanságot, leültetett maga mellé, hogy meg szeretné nekem tanítani, hogyan kell nézni úgy órákon át a baromfiudvart, hogy közben a világot lássad, az univerzum kéklő ködeit, Istenkét, ahogy tekeri a hangerőt a csillagokra, amiket angyalok tüsszentettek az égnek boltozatára.

Amikor az ilyeneket mondja, mindig meghatódok, a templomban se mondanak ilyeneket, ott is csak az van, hogy bűnös vagy. Ez az alapszitu: bűnös vagy. Nem mondom, nagypapi sem volt gyerekkorában egy mézzel kikent IFA-karburátor, pláne nem volt vattacukorból a szíve, de az, hogy bűnös, az azért túlzás lenne. Jó-jó, ki nem gondol néha illetlenségekre, pontosabban, bátrabb, merészebb dolgokra. Mindenki ott lakik a kisördög, hogy néha összefossa a lélek egy távolabbi sarkát, hopparé. Nézd el kérlek nekem. Nagypapi is csak úgy el szokott nézni, mikor mondja a rádió a vihart, recsegi a kormányprogramot, vízállásjelentést, vagy éppen tör kifelé a nyári vihar. Újabban kifejezetten kedveli a viharokat, dörög kettőt és már siet, csoszog is ki a sámlival az udvarra. Leül és vigyorog, mint akit fényképeznek. Nagyi szerint legalább megspórolják a fürdést, nem kell annyi szappant elkenni a nehéz szőrökön, durva végtagokon. Ázik csontig a mosolygó nagypapi, folyik róla a lé szépen a disznóól alá, ez a miniatűr nehézszagú Amazonas.

Nagymamit kérdeztem, miközben mosogatott, hogy mondja ki hangosan, amire gondol. Azt mondta miért is ne, mire is gondolna már negyven éve minden mosogatáskor. Csak erre a rozzant öregemberre. „Kiülni kis sámlira az udvar árnyékos részére, mintha ez az egész falu, az egész életünk nem az árnyékos oldalon lenne, ahová Isten is csak néhanapján világít be zseblámpával, teliholddal, karbidszemű angyalokkal. Túrni egész nap a langyos, nehéz, keserű fülzsírt hurkapálcával, százszöggel, bicikliküllővel. Csak ez megy a papinak. Az udvarra kiülés, a ká kiülés.” És hozzátette még a nagyi, hogy papi ilyenkor kicsit kiül a megszokott világból is, a hétköznapiokból, kolbászszagból a disznók alatti saft súlyából (mely nem csekély).

Gondoltuk, hogy talán az ilyen népies dolgok, a népzene a leányszoknyák galaxis-pörgése majd visszahozza a papit közénk. Kérdeztük a szomszéd állatorvost is, ha már ilyen tanult ember lakik mellettünk, hogy szerinte mit lehetne még kihozni a papiból. Ő javasolta a folklórt, mint menekülési útvonalat, mint vészkijáratot, tűzlétrát, kirobbanó légsákot. Hogy szerinte ez kell a papinak, hegedűszó, rámás csizma, ha csak nézni is, öregember nem biturbó. Elég, ha csak a színpadon táncoló ifjakat nézi, és gondol a régi szép időkre, mikor még nagymamival együtt sírtak, együtt nevettek, szaggatták a közös nokedlit, csinálták a közös tüzet, a közös gyereket, kutyaólat, tanácsi hitelt házra, autóra, kislibákra. Gondolni szépen arra, mikor a szerelem úgy járt kelt bennük, mint egy nagy tehervonat, megrakva marcipánnal, tejszínhabos szalonnával.

HANDÓ PÉTER

Vidéki kultúrfény

A magyarországi ember vidéki, ha a fővároson kívül él. Vidékibb, ha falun, legvidékibb, ha még autója sincs, s úgy bölcsészkedik, mintha... Naponta többször buszra száll, mert kell egy város, ahol... Esetleg több is. Nógrád megyében majd minden napra jut egy: hat van. (A hetedik napon, mint egy önjelölt isten, megpihenhet az ember – talán.) Lélekszámban, így kiterjedésében is a megyeszékhely, Salgótarján a legnagyobb. S mert itt születtem, mert szent vagyok, nekem, miképp a többi szentnek, magam felé hajlik... Bár óvatosan bánnék a legekkel, de mégiscsak rendszeres irodalmi események színtere Salgótarján. Szeptember 25-ére is megadatott az olvasóközönségnek, hogy írót hallgasson irodalomról – nem József Attila-i alapon: „mit érdekelne...” vagy esetleg „nem volna szép...” De talán kerek egészként értelmezhető narratívát. Mely rendezvény után, „ha égre kelne az éji folyó...” – menetrend szerinti járaton, csillagos ég alatt, hazafelé zötyögve, ajándékot szorongatva, olvasva, úszva a költészet folyamában... –, tisztábbá válik a kép.

Viszont hogyan is állunk az „úr színe előtt” Böszörményi Zoltán könyvbemutatója kapcsán? Gólya- vagy rókalábakon? Vendégségben. Első alkalommal Salgótarjánban, felkészülve a város jelenlegi gazdasági helyzetéből. Pontos képpel arról, hová érkezett. Mintha válságkezelésre jönne. Vagy talán lámpagyári múltjának transzplantációjával, világossá tenni a jelent.

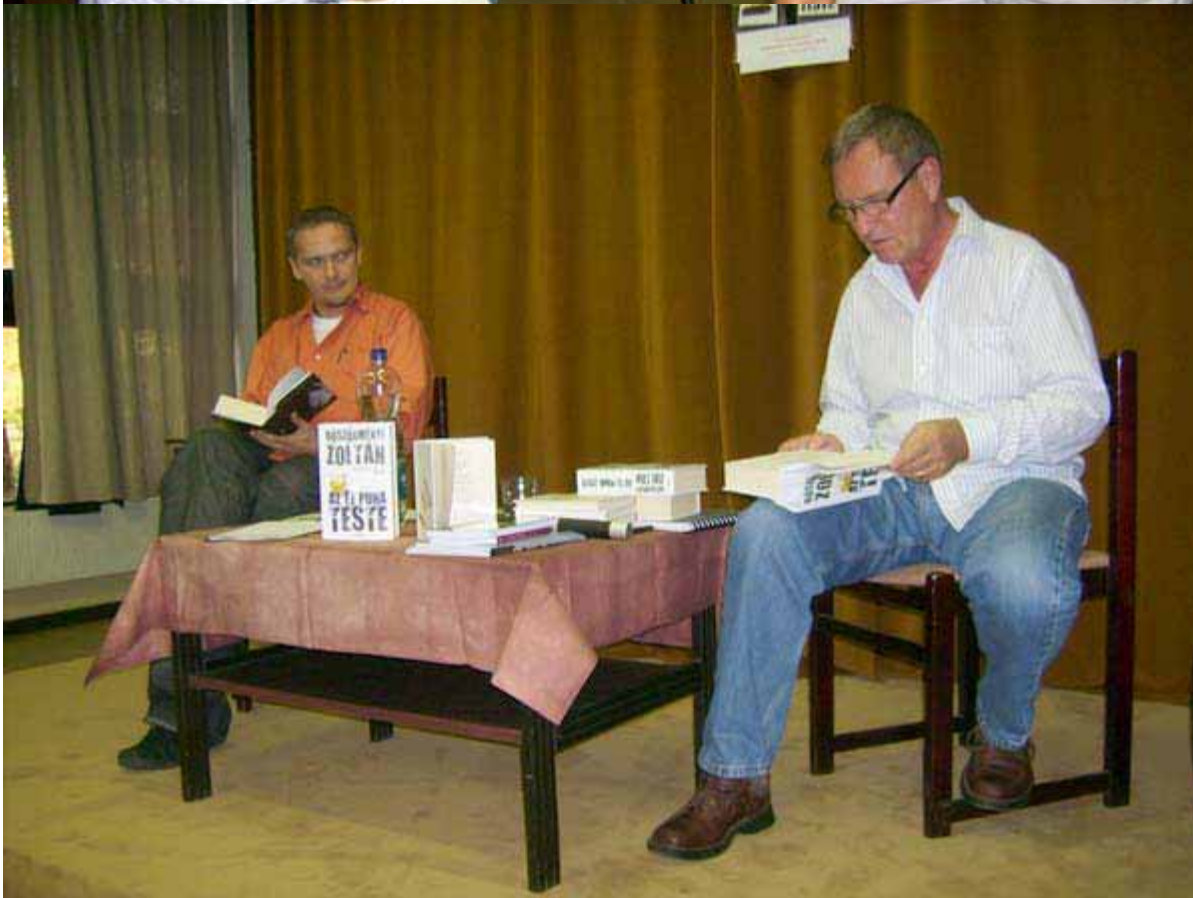
Az előzetes beharangozások beszélgetőtársként szerepeltették Mizser Attila főszerkesztőt, költőt, írót, ám Böszörményi megérkezése pillanatában átírta a forgatókönyvet. Közölte, arra készült, hogy egyedül mutatja be *Az éj puha teste* című regényét. Csak fölvezetőt kért, egy életrajzfröccsöt – az alaphang megadásához. A kínosan kevés érdeklődővel foltozott teremben, az írói munkásság keresztmetszetének tálalását követően azonban – dekoráció vagy kellék gyanánt – Mizser Attilát mégiscsak jobbnak látta a pódiumon tartani, a dohányzóasztal bal oldalán helyet foglaltatni. Ott van, de nincs ott. Cserejátékos vagy miféle? Tisztázatlan szerep, láthatóan zavaró helyzet.

Böszörményi Zoltán az életben, majd az irodalmi pályán való elindulásával kezd. Arad városképét festi meg, amely göröngyös gyermekora színteréül szolgált. Onnan 10 évesen Kolozsvárra vezetett az útja, ahol balett-táncosnak tanult. Első publikációja is erre az időre tehető a kolozsvári *Napsugárban*, melynek szerkesztőségében ismerkedett össze Fodor Sándorral, Kányádi Sándorral, Bálint Tiborral és a közelmúltban elhunyt Lászlóffy Aladárral. Ők támogatták az első lépéseiben. Ebben az időben bár novellákat is írt, ám a versfaragást tekintette fő hivatásának. Szakmai pályája következő állomása a *Vörös Lobogó* kommunista lap volt, ahol korrektori feladatokat látott el. 1983-ban halálos fenyegetést kapott, melynek hatására disszidált. Ausztráliában szeretett volna letelepülni, de végül Kanadában lelt otthonra, ahová két év után követte a családja. Ott érte a romániai forradalom híre, melynek hatására 1991-ben hazatelepült, s megalapította a Luxten Lighting Co. R. T. fényforrásgyárat, s Románia nagyvárosainak közvilágítását újjáépítette. Cégétől 2003-ban vált meg. A korábbi verseskötetek után, ezt követően jelenik meg először regénnyel, *Vanda örök* címmel (2005). Salgótarjánba érkezésének *Az éj puha teste* című regénye volt az apropója, amelybe részben saját életét fogalmazta bele, részben ezzel kapcsolatos fikcióit, amely oly sűrű szövetté állt össze, hogy számára már szétbogozhatatlan.

Mottók és részletek mentén regényének keresztmetszetét, „filozófiáját” tárja fel a jelenlévők előtt Böszörményi Zoltán, majd kérdéssel fordul Mizser Attila felé: „Téged zavart-e az, hogy példának okáért ezek a megszakítások, ezek a nagyobb dolgok, elmélkedések a cselekvés kellős közepén ott voltak?” – mint filozófiai kapszulák. Mizser azonban jó játékosként visszalövi a labdát azzal, hogy a Böszörményi által hivatkozott eszme-futtató fragmentumokkal kapcsolatosan a magas irodalom felé történő kapaszkodás lehetőségére világít, s ezt transzportálja kérdéssé. Másfelől Mizser az énelbeszélés mentén megvalósítható olvasási stratégia lehetőségét tartja a regény egyik erényének, ami képes Böszörményi művét összetartani. A szerző a személyiségek megjelenítésének eszközeként értelmezi a „gondolati betéteket”. A magas irodalom említése – mint viszonyítási alap – ugyanakkor kicsapja Böszörményi biztosítékát, s arra készíti, hogy kritizáljon, s olvashatatlannak nevezze a hazai irodalomtörténet legjelentősebb alkotóit, valamint sznoboknak azokat, akik „névhez kötötten” jelennek meg egy-egy irodalmi esten. Vidékiesen szólva: „osztja az ész”. Majd előadja a Gundel Művészeti díj átvételével kapcsolatos narrációját.

Az est záróakkordjaként a Kalligram Kiadónál 2008-ban megjelent *A semmi bőre* című verseskötetéből olvasott fel néhány verset, majd a jelenlévők részére ajándék köteteket húzott elő a bokája mellett heverő fekete kofferből, és dedikált. Magam is kaptam egyet *A semmi bőréből*, s míg hazafelé dőcögtem az éjszakai menetrend szerinti járaton, a verseken keresztül közel kerültem a szerzőhöz, ahhoz a világhoz, amely leginkább az övé. S mondhatnám, ehhez a kegyelmes volánsfőr – látva, hogy elmélyedek (kis híján tova utaztam) – szolgáltatta a díszvilágítást.

2009. szeptember 26.

ZÁHORSZKI MÓNIKA BESZÁMOLÓJA

a szeptember 20-i Szent Ferenc napról

megbízásról

Ez év márciusában keresett meg kántorunk, Bernadett, hogy a Ferences Rend évfordulója alkalmából készítsek egy képet a templom számára, amely ebben az évben a templomba érkezőket is emlékezteti erre az eseményre, a Rend 800 éves évfordulójára. Először egy festett képre gondoltunk, kerestük a helyét a templomban, próbáltuk meghatározni méretét. Itt jött a gondolat, hogy textilkép legyen, amely szent Ferencet megeleveníti számunkra, hiszen Ferenc családja textilkereskedelemmel foglalkozott Assisiben. A beszélgetés során sok jó ötlet született, vázlatokat készítettem, terveket a megvalósításhoz.

tervekről

Körülbelül 15 éve varrok foltmozaikokat, faliképeket, terítőket, párnákat, ezeket mátt sokhelyütt láthatták az érdeklődők. Ezuttal szerettem volna olyasmit készíteni, ami számomra is ujdonság, kihívás, eltér az előző munkáimtól.

Mielőtt azonban hozzáláttam volna a tervek készítéséhez, többet meg kellett tudnom Szent Ferencről.

Elkezdtem gyűjteni a Ferenc életével kapcsolatos adatokat, legendákat könyvekből, Szentek életéből, internetről, képeket: kik és hogyan ábrázolták őt. Énekeket, cikkeket, filmeket, Szent Ferenc írásainak szövegét, ezek magyarozatát.

Bőséges anyag állt rendelkezésemre, később ez indított arra, hogy ezt a bőséges, összegyűjtött ismeretet másokkal is megosszam és létrehozzuk a Ferences-napot, amely ennek a sok ismeretnek is csak egy kis szeletét mutatja meg. Segít jobban megismerni és megérteni mit is értünk és ünneplünk ez alatt a 800 éves évforduló alatt.

Miután átnéztem az összegyűjtött információkat, terveket készítettem, először csak az íróasztalnál. Később ez a rajz lett a plakáton is látható motívum. Ez alapján a terv alapján gondoltam tovább a kép technikai kivitelezését, amely ekkor még sok tisztázandó részletet rejtett magában és számos nehézséget vetett fel, melyekre munka közben kellett megoldást találni. És néha féltem is, ez a terv lehet, túl nagy kihívás számomra.

kép elkészítéséről

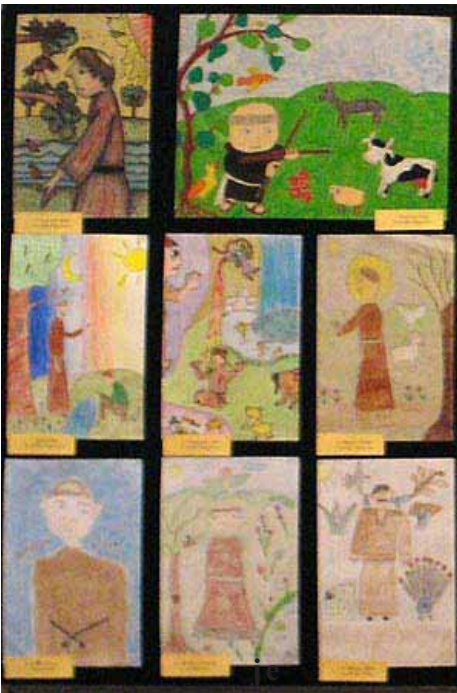
A kép mérete miatt (eredeti mérete: 2.30 x 1.53 m) nem jöhetett szóba az általam eddig használt foltmozaik technika. Egy erősebb háttér anyagra kellett kézzel rádolgozni az egyes részleteket. A textil megválasztásánál figyelembe kellett venni, hogy ne csak erős, de kézzel jól varrható is legyen. Hasonlóan a teremtéshez, először az eget és a földet kellett "megalkotni" szélesebb sávokból, majd a vizet, a fát, a leveleket, végül az apróbb részleteket. Ez volt az első foltrátétes technikával készült, kézi varrásu textilképem. Az elkészítéshez többnyire kézzel festett vásznat használtam, ezért a különös élénk színek. A nagyobb részletek elkészítése után következett az aprólékos munka, a levelek, virágok, madarak, apró állatok, itt már festett filcanyagot is használtam. Majd a rajzon is megjelenő apró részleteket hímzéssel vittem fel a textilre. Az utolsó fázisban következett az üveggyöngy rátétek felvarrása, amelyet eddig még nem használtam a textilképeken. Az alsó hímzett szöveges sor utólag került a képre. Legvégül a keret felvarrása következett. A képet 2009 áprilistól augusztus közepéig varrtam, többnyire amikor szabadidőm engedte.

kép üzenetéről

A kész munka négy hónap alatt nyerte el azt a végleges formáját, amelynek alapjait a tervekben felvázoltam. Ennyi idő vitt a gondolattól a tetteken át a megvalósulásig. Minden megszülető gondolatnak határozott időre van szüksége a teljes kifejlődésig, amikor elnyeri végső formáját és kerekben megfogalmazódik benne az alkotó szándéka. A tárgyaknak is lehet lelkük, ez által képesek megérinteni, felemelni a lelket, érzéseket és gondolatokat indíthatnak utjára. A varrás hosszú órái alatt sokszor eszembe jutottak Szent Ferenc Naphimnuszának szavai, hiszen ez a költemény ihlette tervemet is. Ezek a sorok jelennek meg kézzel vart formában a képen egy sajátos szimbólumrendszerben: a nap, hold, csillagok, szél, víz, föld, virágok, állatok. Szent Ferenc nyugalmat, békét, nyílt szeretetet sugárzó alakja. Végtelen szeretete és alázata a természet iránt. Ölelésre tárt karja a világ teremtményeit öleli magához, akiket testvérének nevez és magasztalja velük Isten jóságát, amiért ilyen szép világot teremtett és ajándékozott nekünk. Szent Ferenc derűt és optimizmust sugárzó alakja tegye színesebbé, vidámabbá a napjainkat. Szeretném ha nem csupán a színes képet látnánk ebben a munkában, hanem egy saját nyelven elmondott kézzel varrott imádságot. Segítsen meghallani a színes madarak énekét, a csobogó tiszta és alázatos vizet, észrevenni a szélben hajlongó virágok táncát, az apró teremtmények nagy gonddal szőtt díszes ruháját, a nappal

áldott, éltető fényét, az éjszaka reményt sugárzó jóságos csillagait, a teremtmények minden részletében megnyilvánuló tökéletességét. Isten szeretetét, melyet elrejtett ezekben a csodákban és hogy megtaláljuk ezeket a titkokat környezetünkben. Nem csak a templom meghitt magányában, de az életünkben is, mert úgy hiszem szebb tartalmasabb, gazdagabb lesz az életünk ez által. És ahogyan engem az elkészítés hosszú hónapjai alatt gondolatokra indított, úgy indít majd másokat is mély gondolatokra Szent Ferenc költeménye, evangéliumot tükröző élete, szerénysége, tisztasága, egyszerűsége, az a példa, amelynek 800 év távlatában is van mondanivalója és értéke a mai kor embere számára is. Nem csak szavakkal de tettekkel is imádkozott, minden cselekedetével, az ő példája segítsen, hogy a mi életünk is ilyen tettekkel imádkozás lehessen!

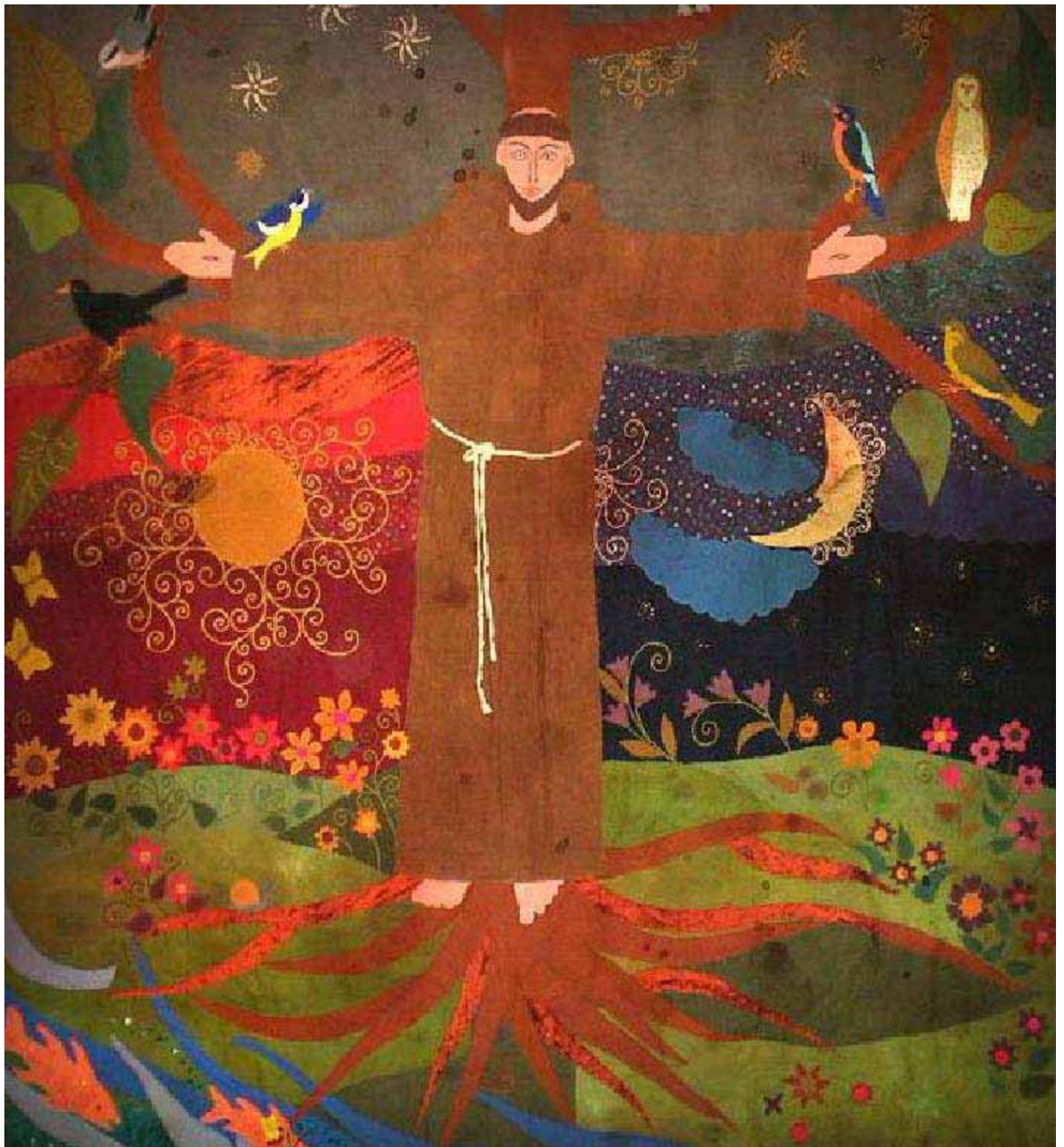
Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik segítségükkel, munkájukkal, ötleteikkel hozzájárultak a mai nap megvalósulásához! Imre bácsinak, Bernadettnek, a ferences barátoknak, az előadónak, a templom kórusának, a gyerekeknek a szép rajzokért, a felkészítő tanáraiknak, akik a zsûrizésben is segítségemre voltak, Pásztor Lászlónak és Koncz Lászlónak a technikai segítségért, a híveknek akik az agapéra készítették süteményt, köszönet minden jelenlévőnek!

A „**Szent Ferenc élete és legendái**” gyermekrajzverseny kiállítás és az **Assisi fotókiállítás** megtekinthető a templom oratóriumában!

Információ:

Római katolikus Plébánia, Nagyoroszi, Szentháromság tér

<http://norosziplbania.extra.hu>

Szent Ferenc - Záhorszki Mónika textilképe, részlet

PROGRAMAJÁNLÓ

Benedek Elek születésének 150-ik és halála 80-ik évfordulója alkalmából,
Dunakeszi Város Önkormányzata és a Magyar Hagyományör Világszövetség
támogatásával

a 2009. október 10-én hagyományteremtő szándékkal
első ízben megrendezésre kerülő

Benedek Elek Mesekarnevál programja

*10 órától akciós könyvvásár magyarországi és határon túli kiadók kínálataiból,
kézműves foglalkozások és játékok a gyerekekkel egész nap.*

10.00	A Huszárkonyhán kezdődik a főzés – és aki mellettük főzni akar, hozzon bográcsot és főzzön! Nyers Csaba kását főz üstben.
10.30-11.30	A Tücsök Bábszínház előadása az iskolában,
Benedek Elek: Az aranytulipán
12.00-12.10	táltosok dobolással megnyitják a karnevált,
12.15-12.20	Dióssi Csaba alpolgármester fővédnöki köszöntője
12.30-12.40	juharfaültetés Benedek Elek tiszteletére,
12.45-13.00	Regős Sziráki és kislányának műsora,
13.30 -14.30	a Dunakeszi Koncertfűvósok térzenét adnak,
14.30-15.30	a Tücsök Bábszínház előadása az iskolában,
Benedek Elek: Az aranytulipán
15.40-	jelmezes felvonulás,
egy vándorfotográfus is jelen lesz, de ő reggeltől kezdve,
16.00	a meseíró-pályázat győztes műveinek felolvasása,
a beküldött rajzok kiállítása,
17.00-20.00	a Zagyva Banda Népzenei Együttes kíséretével
székely-magyar táncház, táncitanítással.

A karnevál helyszíne Dunakeszi, Körösi Csoma Sándor Iskola (a lakótelepen)
előtti park, rossz idő esetén az épületben.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Nógrádverőce

Leszáll az est, majd jön a hajnal,
az est leszáll, a hajnal fölkel,
szeretnél te is újra kelni,
ha jön az ismeretlen reggel.

Állandóan leszáll az ember,
ha állna fel, hát belerúgnak,
mégis azt hiszi minden reggel,
hogy jönnek mások, szebbek, újak...

A régi-újak, mint madárdal,
és mint a bokrok tavasz-lombja,
eljönnek űk. A halk barátok.
Az embert ez valahogy helyrehozza.

E havi számunk szerzői:

Balog István (Békés, 1951) Felsőpetény, kézműves,
erdei iskola vezető, "világutazó"

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő,
festőművész

Handó Péter (Salgótarján, 1961) Sóshartyán, író,
költő, a Palócföld című folyóirat szerkesztője

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Kontra Marika Szvíta (Pásztó, 1964) Pásztó,
művelődésszervező, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Magdás Emőke () Szatmárnémeti, író

Maglódi Imre (Balassagyarmat, 1968) Nagyoroszi,
BV tiszthelyettes, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest,
író, költő

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Videcz Ferenc (Hidas, 1944) Hidas, író, költő

Záhorszki Mónika () Nagyoroszi, rajztanár,
képzőművész

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagye@gmail.com

www.karaffagye.blogspot.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Ferenczi Éva Mária: Patkolt tojások